

ČASOPIS MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH

MODERNÍ DIVADLO

KVĚTEN—ČERVEN 2019
5. ČÍSLO

STEFANO MASSINI
FREUD ANEB VÝKLAD SNŮ

INTERVIEW SE
SIMONOU STAŠOVOU

JAZZMAN
EMIL VIKLICKÝ

SONETOVÁ MÁNIE

WILLIAM
SHAKESPEARE

ROMEO
A
JULIE

VÝBĚR Z PREMIÉR SEZONY 2019/20

ABC

VÁCLAV HAVEL ŽEBRÁČKÁ OPERA

REŽIE: DAVID RADOK
OD ŘÍJNA

ARTHUR MILLER SMRT OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO

REŽIE: MICHAL DOČEKAL
OD PROSINCE

DAVID DRÁBEK, DAREK KRÁL, TOMÁŠ BELKO JEŠTĚŘI

REŽIE: DAVID DRÁBEK
OD ÚNORA

LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ VOJNA A MÍR

REŽIE: MICHAL DOČEKAL
OD ČERVNA

ROKOKO

BEZ HANY (HOMMAGE À HEGEROVÁ)

REŽIE A SCÉNÁŘ: JAKUB NVOTA
OD ZÁŘÍ

DAVID GROSSMAN PŘIJDE KUŇ DO BARU

REŽIE: MARTIN ČIČVÁK
KOPRODUKCE S DIVADLEM ARÉNA BRATISLAVA
OD BŘEZNA

DAVID DRÁBEK KANIBALKY 2: SOUMRAK STARCŮ

REŽIE: DAVID DRÁBEK
OD BŘEZNA

KOMEDIE

FRANZ GRILLPARZER SLÁVA A PÁD KRÁLE OTAKARA

REŽIE: MICHAL HÁBA
OD ZÁŘÍ

DAVID BOWIE, ENDA WALSH LAZARUS

REŽIE: MARIÁN AMSLER
OD ŘÍJNA

PODLE HOMÉRA ODYSSEUS

REŽIE A CHOREOGRAFIE: LENKA VAGNEROVÁ
KOPRODUKCE SE SOUBOREM
LENKA VAGNEROVÁ & COMPANY
OD PROSINCE

PODLE ALOISE JIRÁSKA HUSITSKÁ TRILOGIE (JAN HUS, JAN ŽIŽKA, JAN ROHÁČ)

REŽIE: LUKÁŠ BRUTOVSKÝ
OD LEDNA

JAROSLAV HAŠEK, BERTOLT BRECHT ŠVEJK

REŽIE: ARMIN PETRAS
KOPRODUKCE SE STÁTNÍM DIVADLEM AUGSBURG
OD BŘEZNA

100 NEJKRÁSNĚJŠÍCH ČESKÝCH BÁSNÍ

REŽIE: JIŘÍ ADÁMEK
OD BŘEZNA

MĚSTSKÁ
DIVADLA
PRAŽSKÁ

ABCKOMEDIEROKOKO

TO UŽ ALE FAKT PŘEHÁNÍTE.

Tak se zeptala nepochybně upřímně rozhořčená dáma po pár minutách veřejné generálky inscenace *Vladař* v divadle Komédie. Situace je příbližně následovná: divadelní sál se v inscenaci režisérky Anny Klimešové stává metaforou státu/společnosti a herci nad ním na začátku představení v jakési porevoluční euforii (v níž vytušíme odkaz na českou polistopadovou realitu) s úsměvem přebírají vládu. Z jednoho z nich – nikoliv ovšem z herce, nýbrž z postavy, která nese totéž jméno jako herec (Vojtěch Vondráček), který ji představuje – se zakrátko vyklube absolutista s tyranskými sklony, pevně se chopí otěží a mimo jiné si (prostě proto, že to ve své nové roli může) začne dobírat publikum, ba dokonce ke konkrétnímu divákovi utrousí i nadávku. Tu dámu na veřejné generálce to evidentně popudilo: co si to ti mladí dovolují? My jsme přišli do divadla a oni nás tu urážejí!

O podobnou reakci si samozřejmě inscenace koleduje, ba dokonce o ni usiluje. Je ale důsledkem „optického“ klamu – míváme tendenci spojovat si názor postavy s názorem autora či herce, někdy i předpokládat, že jevy, které dílo popisuje, autoři schvalují. Herec Vojtěch Vondráček ani žádný jiný z tvůrců inscenace si nepochybně nemyslí, že by bylo namístě urážet publikum, jde jen o zkratku, kterou pojmenovávají rychlou morální korozí zprvu snad čestného člověka, který se dostane k moci.

Ve *Vladaři* jde přitom jen o pár nadávek vyřčených konkrétním směrem do publika, nic, co bychom z divadelních dějin neznali – třeba takové Handkeho *Spilání publiku* nedělá nic jiného celý večer, a to už je přes půlstoletí staré. Dnes můžeme narazit i na krajnější případy. Dlouho se v českém veřejném prostoru nevěnovala divadlu taková pozornost jako před rokem, když titulní strany ovládla poněkud bizarní kauza festivalu Divadelní svět Brno a hostování dvou inscenací režiséra-provokatéra Olivera Frljiče. Tehdy vznikl odpor zahrnující kardinálskou žalobu i zásah odpůrců kusu přímo v divadle na základě slovního popisu jednoho izolovaného výjevu: bez ohledu na kontext, na celek inscenace. Bez uznání a uvědomění, že divadlo může využít i extrémních obrazů (například – když Ježíš znásilňuje muslimku), aniž by zároveň tvrdilo, že to, co zobrazuje, je v pořádku (třeba že je v pořádku znásilňovat) nebo že to, co zobrazuje, se skutečně stalo (tedy že Ježíš znásilňoval muslimky).

NE?

Pohoršil se přitom tehdy skutečně leckdo: divadlo, které pracuje s jistým dosti vyhraněným kódem, se zprostředkovavě dostalo daleko za okruh diváků, kteří jsou na ten kód připravení. Jistěže – Frljič je opravdu v první řadě provokatér. Zarážející spíš je, kolik lidí mu na tu provokaci naletělo.

Jonathan Swift napsal svého času (tedy už v osmnáctém století) text nazvaný *Skromný návrh, jak předejít, aby děti irských chudřasů nebyly břemenem svým rodičům i zemi, a jak je udělat prospěšnými pro veřejnost*. S vážnou tváří v něm navrhuje, aby děti irské chudiny sloužily jako potrava pro anglické boháče. Vážná je přitom jen ta tvář: Swift píše brutální satiru, rozhodně se nevyslovuje pro kanibalismus, to jen jeho text se tak tváří, podobně jako se tváří Vojtěch Vondráček, že nadávat divákům je skvělá věc. Swifta ovšem nejspíš nikdo moc nepodezíval z toho, že by to myslel vážně, je to prostě literatura, v níž lépe umíme oddělovat osobu autora od osoby vypravěče. Zdá se, že divadlo, jehož zásadní kvalitou je bezprostřednost a nezprostředkovaná spolu- bytí diváka a herce v jednom prostoru, je k onomu zmiňovanému klamu náchylnější, přinejmenším pro laické oko: *proč by to ten herec dělal, kdyby si to nemyslel?*

Síla divadla ovšem spočívá v tom, že nás právě díky oné bezprostřednosti může konfrontovat s extrémní podobou nějakého jevu. A má-li divadlo konfrontovat, musí se nezbytně vymezit, tedy uvést na scénu i to, s čím autor nesouhlasí. Opakem je divadlo útěšné, divadlo bez konfliktu, divadlo, které neprovokuje. Jistě, i takové má na světě své místo – ale pokud bychom se spokojili jenom s ním, byla by to škoda. Ze strany těch, kdo se v divadle pohorší nad urážkou, vulgaritou či znepokojivým výrazem, často slyšíme volání po *kultivovanosti* nebo výtky vůči *dekultivaci*. Kultivace ovšem neprobíhá zpodobňováním světa bez konfliktu a bez rozporů. Takové divadlo je divadlem pro chvíle, kdy chceme po pětrosím vzoru strčit hlavu do písku – ovšem takové divadlo, které má potřebu něco změnit, sdělit a v pravém slova smyslu *kultivovat*, takovou cestou jít nemůže a nesmí.

MICHAL ZAHÁLKA

autor je dramaturg Městských divadel pražských

MODERNÍ DIVADLO Časopis Městských divadel pražských.
Ředitel Daniel Pfišl. Umělecký šéf Michal Dočekal. Šéfredaktorka Lenka Dombrovská. Korektury Tereza Kochová.
Grafika Roman Černošous. Zřizovatel Magistrát hlavního města Prahy. Registrováno MK ČR pod číslem E 16755.
Zdarma k dostání v divadlech ABC, Komédie a Rokoko, elektronická verze na www.mestskadivadlaprazska.cz.
ISSN 2571-1423. Náklad 28 000 výtisků. Tisk: Mafra. Dvoutměsíčník. Číslo 5, ročník 13. Datum uzávěrky 15. 4. 2019.
Vychází 4. 5. 2019. Na titulní straně Tereza Marečková a Zdeněk Piškula, foto Patrik Borecký.

Hlavní partner

Ostatní partneři

Zřizovatel

ROMEO A JULIE

JEDNA Z NEJSLAVNĚJŠÍCH TRAGÉDIÍ VŠECH DOB – SHAKESPEAROVA HRA *ROMEO A JULIE* – SE V ČESKÝCH ZEMÍCH TĚŠÍ VELKÉ OBLIBĚ UŽ ČTYŘI STA LET. A ZŘEJMĚ TOMU TAK BYLO UŽ ZA AUTOROVA ŽIVOTA. S JISTOTOU VÍME, ŽE SE V PRAZE HRÁLA ROKU 1655, O ČTVRTSTOLETÍ NATO V ČESKÉM KRUMLOVĚ, O STOLETÍ POZDĚJI Z NÍ J. A. BENDA NAPSAL ZPĚVOHRU A PAK UŽ SE UVÁDĚLA PRAKTICKY BEZ USTÁNÍ. TRAGICKÝ PŘÍBĚH VERONSKÝCH MILENCŮ INSPIROVAL I SLAVNÁ PŘEPRACOVÁNÍ, NA DIVADLE TŘEBA INSCENACI *ROMEO A JULIE: SEN JEDNOHO VĚZNĚ, VE KTERÉ E. F. BURIAN BEZPROSTŘEDNĚ PO NÁVRATU Z NACISTICKÝCH KONCENTRAČNÍCH TÁBORŮ POJEDNAL LÁSKU NA POZADÍ NEVÝSLOVNÉ HRŮZY LÁGRU, NEBO NOVELU JANA OTČENÁŠKA *ROMEO, JULIE A TMA*, TAKÉ ZASAZENOU DO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY.*

WILLIAM SHAKESPEARE
ROMEO A JULIE

PŘEKLAD MARTIN HILSKÝ
REŽIE MICHAL DOČEKAL
DRAMATURGIE DANIEL PŘIBYL
SCÉNA DRAGAN STOJČEVSKI
KOSTÝMY EVA JIŘIKOVSKÁ
HUDBA VÁCLAV HAVELKA

POHYBOVÁ SPOLUPRÁCE LENKA VAGNEROVÁ, RADEK MAČÁK
SVĚTELNÝ DESIGN JAN BENEŠ

HRAJÍ ZDENĚK PIŠKULA, TEREZA MAREČKOVÁ, MILAN KAČMARČÍK, PAVEL ČENĚK VACULÍK, JIŘÍ ŠTRÉBL, DANA BATULKOVÁ, MICHAEL VYKUS, MARTIN DONUTIL, SABINA REMUNDOVÁ, FILIP BŘEZINA, ALEŠ BÍLÍK A VOJTĚCH DVOŘÁK
PREMIÉRA 25. KVĚTNA 2019 V DIVADLE ABC
REPRÍZY 30. KVĚTNA, 10., 11., 13. ČERVNA, 11. A 19. ZÁŘÍ 2019 V DIVADLE ABC

Návrh scény od Dragana Stojčevského

Znepřátelené rody Monteků a Kapuletů a jejich nesmiřitelná zášť vytváří atmosféru, v níž je smrt na každém kroku. Dramatické napětí, ale také příčinu tragických událostí utváří nepsaná postava hry, a tou je strach. Strach, hrozba a obavy zásadně ovlivňují rozhodnutí, která postavy ve hře činí – mnohdy podvědomě, jako by šlo o nevyhnutelný úděl. Výjimečný stav, atmosféra strachu a ohrožení či válečný konflikt jsou nedílnou součástí nejen Shakespearovy tragédie, ale také těch mnoha slavných adaptací. V této stati bych se rád pozastavil nad všudypřítomností strachu v Shakespearově hře. Často se říká, že milencům Romeoovi a Julii nepřály hvězdy nebo jim nebyl nakloněn osud. Ve skutečnosti však v klíčových okamžicích hry nezasahuje osud, ale strach a ten také spouští vášně a skutky, na jejichž konci je smrt.

STRACH JE KLETBA

Je pozoruhodné, jak často se strach v Shakespearově hře objevuje, jak skrytě motivuje rozhodnutí postav a jak posouvá děj. Stav ohrožení a předtucha něčeho zlého je kletba, která postihla celé město Verona. Hned v první scéně hry vstoupí komediální dvojice sloužících od Kapuletů, Samson a Rehoř, a navzájem se povzbuzují k odvaze překonat strach z nepřítele a bránit se nejlépe útokem. V okamžiku, kdy zjistí, že mají početní převahu, vyprovokují šarvátku, která by skončila tragicky, nebýt zásahu knížete. Touto situací jsou karty ve hře rozdány a od toho okamžiku je hrozba ozbrojeného konfliktu vždy na dosah.

Romeova matka se po šarvátce na svého syna ptá jeho přítele Benvolia a ten jí odpovídá, že Romeo se potuluje za městem. Běžně se Romeovo chování podává jako renesanční melancholie, jako jakýsi mladistvý světábol, který milence postihuje. To je ale dost možná jen část pravdy. Romeo se prochází fíkovým hájem za městem a ze všeho nejvíce si přeje být sám – nejen daleko od neopětované lásky, před kterou utíká, ale dost možná

také před nebezpečím, které je ve Veroně na každém kroku. Ze svých obav a předtuch se ostatně Romeo dozdvává opakovaně. Než inkognito vejde s přáteli na bál u Kapuletů, kde se poprvé setká se svou osudovou láskou Julií, přiznává, že má zlé tušení, že se ve hvězdách chystá cosi strašného a osudného, jak říká, a to tam na hostině. Dokonce prohlásí, že se tím zřejmě skončí jeho život předčasnou a zlou smrtí. Romeova obava je předzvěstí tragédie, o níž zatím nikdo nic netuší, ale na kterou je už zaděláno – ve strachu a atmosféře hrozby, kterou rozsévá urputná nevráživost mezi oběma rodinami. Na bále se Romeo setká s Julií a poprvé se cítí šťastný z opětované lásky, jejich pocit štěstí ovšem netrvá dlouho. Záhy se do mysli vkrače ona převládající předtucha hrozby a Romeo odchází opět se strachem, co bude.

„Mám strach, aby to všechno nebyl jenom sen,“ říká o chvíli později Romeo, když v Kapuletově zahradě zahlédne v okně Julii. I Julie dostane strach a na uvítanou Romea varuje: kdyby ho našli její přibuzní, na místě ho zabijí. Jejich společná scéna u okna, patrně nejslavnější dramatická situace všech dob, není jen romantická, ale nese se v duchu hrozby a strachu, že je někdo uvidí – at' už stráž, někdo z příbuzných, nebo Juliina chůva.

Z DĚTÍ SE STANOU DOSPĚLÍ

Julie si s Romeem přislíbí lásku a rozhodnou se tajně se nechat oddat. Tento okamžik ve hře je nesmírně působivý – z dětí se v tu chvíli stanou dospělí a před námi náhle stojí dva lidé, kteří jsou nositeli naděje smírného soužití. Syn opustí svou rodinu a dcera opustí svou a stanou se mužem a ženou. To se však v Shakespearově hře odehraje jen zčásti: Romeo a Julie se stanou mužem a ženou, ale svou rodinu neopustí – alespoň ne prozatím a zcela. Mají strach se svých rodin zřít? Slíbí si sice, že se svého jména zřeknou, ale ne už svého zázemí. Je pozoruhodné, že ani Romeo, ani Julie svou rodinu neopustí. Možná si v tu chvíli ještě neuvědomují důsledky zhoubných strachů a zvyklostí, které jejich rody tradují, když slibují bez milosti smrt svým odpůrcům. Romeo a Julie se v ten okamžik snad mohli sebrat, přesídlit třeba do Mantovy a žít tam společně – mimo dosah svých rodin a jejich záští. To ale neudělají. Bojí se? Čeho? Přijít o oporu? Blahobyť? Stát se uprchlíky, kteří zase budí všeobecný strach? Nebo je to vůbec v tu chvíli nenapadne?

Krátce po utajené svatbě se Romeo zaplete do šarvátky a v zápalu mstivé vášně, která se ho zmocní, zavraždí Tybalta odplatou za Mercucia. Když chce kníže potrestat viníky, svědci neřeknou, jak to bylo doopravdy – že Romeo zabil Tybalta ze msty – ale tvrdí, že to bylo v sebeobraně. Romeo je místo většího trestu tedy z města pouze vyhoštěn pod pohrůžkou smrti. Než odejde, stráví se svou Julií ještě poslední noc. Když se s ním pak nad ránem Julie žalostně loučí, vyzná se ze zlých předtuch. Hledí na Romea, jak stojí pod oknem, a zdá se jí, jako by ho viděla ležet mrtvého v hrobce. Opět se láska a blaho proplétají se strachem a zlou předtuchou.

Po Romeově vyhoštění před Julií vytane nová hrozba. Její rodiče se ji rozhodnou provdat za Parise, aby tím vyloukli klín klínem a smutek nad Tybaltovou smrtí zhojili radostnou svatbou. Řešení této peripetie nabídne mnich Vavřinec, který milence prve potajmu oddal. Julii poskytne lektvar, po kterém bude několik dní bez veškerých známek života. A když se pak probudí, bude ji už čekat Romeo a odvede ji do Mantovy. Je zajímavé, že součástí tohoto záměru už je i to, že se Julie s Romeem stanou uprchlíky. Jako by hrozby a strach z domácího sváru jen přispěly k dalším ústupkům. Julii i Romeův život se dávají stále více všanc. Vavřinec však klade Julii na srdce, že nesmí mít strach – dokonce tomu říká „ženský strach“ – ale musí být pevně rozhodnuta podstoupit tuto hrozbu. Julie mu ovšem kuse odsekne: „O strachu nemluv a dej mi tu trest!“ Julie je odhodlaná a svůj život vkládá do Vavřincových rukou.

Dramatickému napětí přispěje i další hrozba. Vavřinec pošle Romeovi dopis po jiném mnichovi, ten ale uvázne zamknutý, jelikož řádí mor, a dopis nemůže doručit. Romeo se tak nedozví, že Julie zemřela jen naoko, a chce se svým životem skoncovat. Navštíví v Mantově chudého lékárníka, jenž mu přes veřejný zákaz prodá smrtící jed. Lékárník se ho sice bojí prodat, hrozí mu za to trest smrti. Romeo ho však přesvědčí – a opět to je prostřednictvím strachu, který ovládá celý jejich svět. Namítá lékárníkovi, že je přece tak nuzný a nešťastný, že snad ani nemá proč se smrti bát. Tak nouze a výhrůžka, podobně jako v případě Juliina rozhodnutí pozřít Vavřincův lektvar, přemůže sebezáchovu a vyjde vstříc smrti. Romeo získá jed, v hrobce u domněle mrtvé Julie ho vypije a zemře.

A STRACH

STRACH JE PŘÍČINA

Vyvrcholení tragédie je ovšem nejpozoruhodnější. Stále je ještě šance, že Vavřinec alespoň Julii zachrání. Vydává se na hřbitov a čeká na Juliino probuzení. Když se tak stane, s Julií se skutečně setká, promluví s ní a nabádá ji, aby s ním rychle odešla. Tento okamžik je jeden z nejzáhadnějších v celé hře. Julie se patrně ještě zcela neprobala z mrákot a nevládne tělem. Vavřinec ovšem nemá stání: přemůže ho strach, pocit nebezpečí a snad provinění – a uteče. Toto je klíčový moment ve hře – všechno mohlo dopadnout jinak, kdyby... kdyby... Alespoň Julie by byla zachráněna, kdyby původce plánu, mnich Vavřinec, nepodlehli nepřekonatelné vyšší moci, která je hluboce lidská: kdyby nedostal strach.

Když se zpráva o smrti Romea a Julie rozkřikne, seběhnou se všichni na hřbitově u hrobky, najdou nejen jejich dvě těla, ale i mrtvého Parise, kterého zoufalý Romeo zabil (ze strachu?), a pak i hrůzou zkoprnělého Vavřince. Spravedlivý kníže vstupuje na scénu tohoto závěrečného krveprolití a chce porozumět, co se stalo:

Kníže: Jaký strach způsobil tak hrozný poplach?

Jeho otázka se nese naprosto v duchu celé hry a pojmenovává také nejzazší příčinu tragédie: atmosféru strachu, od níž je k ohrožení života jen malý krůček.

PAVEL DRÁBEK
autor je teatrolog, anglista a libretista

**PŘIJĎ, VLÍDNÁ NOCI, CELÁ V ČERNÉM PŘIJĎ,
TY MOJE VÁŽNÁ, SKROMNÁ, MOUDRÁ PANÍ,
NAUČ MĚ PODLEHNOUT A VŠECHNO ZÍSKAT
V MILOSTNÉM BOJI DVOJÍ ČISTÉ LÁSKY.**

ROMEO A JULIE, 3. 2; PŘEL. MARTIN HILSKÝ

ROMEO A JULIE A NOC

Na počátku druhé scény třetího dějství se Julie nemůže dočkat znovushledání se svým novopečeným manželem a prahne po tom, aby den již skončil a nastala noc, která s sebou přinese i jejího Romea:

***K západu cválejte, ohniví oři,
a kočár slunce dovezte až k spánku.
Vozataj světla kéž vás bičem žene
pod noční plachtu ztemnělého nebe.
Oponu stáhní, noci tajných lásek,
at' Romeo mi skočí do náruče.***

Juliina slova (odkazující na Ovidiovu elegii *Výčitky Jitřence*, v níž mladík touží, aby noc ještě neskončila a on mohl zůstat se svou milou – viz též začátek scény 3. 5 Shakespearovy hry) nenarážejí jen na tradici svaatební noci, kdy láska novomanželů poprvé dochází fyzického zúročení, ale také na skutečnost, že noc je jediným prostorem, který Shakespeare ve své tragédii mladým milencům vymezil.

Snad více než u jakékoliv jiné Shakespearovy hry si při sledování *Romea a Julie* divák uvědomuje plynutí času: zatímco v Shakespearově předloze, narativní básni *Tragický příběh o Romeovi a Julii* od Arthura Brooka (1562), se osudová láska mezi Romeem a Julií rozprostírá na ploše celého tři čtvrtě roku, Shakespearovi milenci mají na prožití svého vztahu pouze několik málo dnů. Zejména ve druhé polovině hry jako by se čas spikl proti nim a pocit intenzity mladé lásky na straně jedné a spěchu na straně druhé je umocňován častým střídáním dne a noci.

Jak však již téměř před půlstoletím upozornil shakespeareolog Emrys Jones, den a noc mají u alžbětinského dramatika zcela jiné dramaturgické konotace než u moderního diváka. Co pro nás může být prostým časovým úsekem, je pro Shakespeara především dramatickou příleži-

stostí s metaforickým, až emblematickým charakterem. Není tedy náhodou, že ač se Shakespearovi spiklenci proti Juliu Caesarovi mohou teoreticky setkat v jakoukoliv denní dobu, učiní tak symbolicky za nezvykle bouřlivé noci, kdy je „čas zlých duchů“ (*Julius Caesar* 2. 1, přel. Martin Hilský). I Hamlet zabíjí Claudiova rádce Polonia uprostřed noci, kdy lidé mohou „páchat skutky, že roztřás by se den“ (*Hamlet* 3. 3, přel. Martin Hilský). V jakési parodii na balkonovou scénu podává Shylockova dcera Jessica svému milému Lorenzovi oknem z otcova domu Shylockovo jmění a je ráda, „že je noc a není vidět“, aby si Lorenzo nevíšiml jejího studu (*Kupec benátský* 2. 6, přel. František Nevrla). V reakci na Jessičinu zradu Shylock začne trvat na své libře masa a hra málem skončí tragicky.

Dějště *Romea a Julie* je rozděleno mezi dva kontrastující světy: svět denní Verony, plný násilí, klanové nenávisti, nebezpečí smrti a striktních zákonů; a svět Verony pod rouškou noci, naplněný vášní a iracionálním chaosem, kdy denní řád načas pozbývá platnosti a noc dává zrodit zakázané lásce. Již od první scény hry, ve které dojde k pouliční šarvátce mezi příslušníky zneprátených rodů, je zřejmé, že Romeo patří do druhého z obou světů: než aby se účastnil potyčky, prochází se o samotě „o hodinu dřív, než se zlaté slunce / zjevilo v okně východu jak bůh,“ aby se následně zavřel doma, kde si „uměle prodlužuje noc“ (1. 1). Noc není pro Romea denní dobou, ale místem, které svědčí jeho přirozené povaze melancholického milovníka. Podobně o noci uvažuje později i Julie, podle které „obřady lásky posvěcuje tma“ a „milenci svítí krásou milování“, přičemž Romea nazývá „mé světlo v temnotách“ (3. 2). Jak Romeo, tak Julie spojují svou lásku s nocí, kdy je pro ně jedině bezpečno.

Je tedy pouze logické, že všechna důležitá setkání Romea s Julií proběhnou v Shakespearově hře právě během noci. Když Romeo poprvé spatří Julii na Kapuletově báli, okamžitě zapomíná na její sestřenku Rosalinu (která je v tu chvíli přítomna) a jeho jazyk je rázem plný obrazů černoty a tmy, s níž kontrastuje Juliina zář:

***Vedle ní pobledne hned každá svíce,
na tváří noci žhne jak náušnice,
jak diamant, jak nejvzácnější skvost,
až za hrob krásná, krásná navýsost.
Vedle ní hasnou všechny krasavice,
vrány jsou ony, ona holubice.***

(1. 5)

O Rosalině jsme od Romea podobná slova ani jednou neslyšeli. I při následném setkání během ikonické balkonové scény je Romeo zcela uchváten Juliinou krásou na pozadí noci a poznamenává, že „tam v tom okně svítá. Julie / už vychází jak slunce za rozbřesku“ (2. 1). V očích Romea a Julie jejich láska nepotřebuje den – ten je od počátku naopak jejich nepřítelem. Když se mladí milenci zasnoubí a noc se nesmiřitelně chýlí ke konci, Julie posílá Romea pryč se slovy: „Je skoro ráno, budeš muset jít“ (2. 1). Na rozdíl od Romea si Julie uvědomuje, že s rámem začínají platit jiná pravidla a jejich cit by na denním světle neměl šanci přežít.

S podobným motivem Shakespeare operuje i ve *Snu noci svatojánské*, hře, která je obecně považována za dvojče *Romea a Julie* (obě hry byly napsány kolem roku 1595, nevíme v jakém pořadí) a která stejný základní příběh zpracovává formou komedie. I *Sen* je rozdělen mezi nekompromisní denní svět aténského dvora, který vyžaduje poslušnost a nepřeje lásce, a noční svět víl a elfů, kde láska a vášně dostávají volný průchod (byť občas za pomoci kouzel) a kde nešťastní milenci nacházejí své útočiště. Proč však *Sen noci svatojánské* končí trojitou svatbou a *Romeo a Julie* krveprolitím? Vysvětlení najdeme v nejstarší a nejkvalitnější charakteristice tragického divadelního žánru, Aristotelově *Poetice*.

Hned druhý den po Kapuletově báli se Juliin bratranec Tybalt rozhodne pomstít Romeovu přítomnost na rodinné oslavě a vyzývá mladého Monteka na souboj. Ten však má stále plnou hlavu svatby s Julií a místo toho, aby výzvu v souladu s etiketou přijal, nechá za sebe bojovat svého přítele Merkucia, který je smrtelně raněn. Ve chvíli, kdy si Romeo uvědomí dopad svého rozhodnutí, je již na dobrý konec pozdě a nezbyvá mu než mrtvého přítele pomstít a nad svazkem s Julií i sebou samým tak vynést ortel smrti.

Frank Dicksee: Romeo a Julie, olej na plátně (1884)

Podle Aristotelových pravidel musí „dobrá skladba tragického děje“ obsahovat změnu „ze štěstí v neštěstí“, jak vidíme u Romea (*Poetika*, 13. kapitola, přel. Antonín Kříž). Příčinou takové změny podle Aristotela není ani tak vadný charakter tragického hrdiny, nýbrž jeho „vína“ (ἀμαρτία), jíž bývá nejčastěji chyba v úsudku. Zatímco díky zásahu aténského vévody Thesea se milencům ve *Snu noci svatojánské* nakonec podaří přemostit denní a noční světy a svou noční lásku přenést do denní reality, Romeo toho samého schopen není. V klíčovém okamžiku si neuvědomuje, že v jeho Veroně se denní a noční svět řídí jinými pravidly, a rozum, jehož je mu ve dne zapotřebí nejvíce, mu i tehdy zamlžuje noční cit: „Tvá krásna, / Julie, ze mě dělá zbabělce, / kvůli ní změkla zakalená ocel“ (3. 1). Zatímco první polovina *Romea a Julie* obsahuje více komických než tragických prvků, a nebýt prologu, divák by si mohl myslet, že hra nakonec skončí smírem obou rodin skrze šťastný svazek jejich potomků, chyba Romeova úsudku na počátku třetího dějství všechny tyto naděje zhatí a herci již musí hru dohrát jako tragédie.

Příběh Shakespearovy hry je symbolicky završen opět v noci, po posledním „setkání“ Romea a Julie, kdy oba milenci umírají. Starý Montek a Kapulet si nad mrtvými těly svých dětí podávají ruce a slibují si, že každý nechá potomkovi toho druhého odlít zlatou sochu, která „at' dokud Verona je Veronou, / za věrnou lásku září jako tryzna“ (5. 3). Ze slovesa „lie“ v Shakespearově originálu je patrné, jak má toto sousoší vypadat: dvě postavy ležící vedle sebe, jakoby ponořené do spánku. Je příznačné, že na konci hry „zármutkem slunce hlavu svésilo“ (dosl. „slunce zármutkem neukáže hlavu“) a Verona zůstává ponořená do věčné noci. A této metaforické temnotě bude, stejně jako za jejich života, navždy vévodit zlatá záře mladých milenců.

FILIP KRAJNÍK
autor je literární historik

TUTO STAŤ VĚNUJI MÍŠE, KTERÁ NA TVÁŘI NOCI ŽHNE
JAK NÁUŠNICE, JAK DIAMANT, JAK NEJVZÁCNĚJŠÍ SKVOST,
AŽ ZA HROB KRÁSNÁ, KRÁSNÁ NAVÝSOST.

TEREZA MAREČKOVÁ

mi hrozně nepříjemně na všech konkurzech a castinzích. Nepřijala jsem to jako součást své práce. Ani si nemyslím, že by to tak mělo být. Obdivuju všechny, kteří mají koule tam jít.

Nechceš překonávat vlastní strach, nebo ti to připadá potupné?

Vždycky si připadám jako cvičená opice, která má ukázat, co všechno umí. Já vím, že reálně jde o to podívat se, jestli vypadám dobře na kameře nebo ne... Ale když jdu na casting, tak přece nemám kompletní představu, nevím, jaký svět se v tom filmu bude tvořit. Nedělám konkurz na nějakou postavu, dělám konkurz na postavu, která musí fungovat tady k někomu a tady k někomu... Asi nejsem herečka, která je schopná se předvádět bez kontextu.

Je to, že nemáš herecké vzdělání, výhoda, nebo handicap?

Já to vnímám spíš jako výhodu. Asi mi jde lépe učit se v praxi než ve cvičeních na téma. Taky jsem samostatná. A kdyby mě někdo přesvědčoval, abych byla jiná, než jsem, třeba bych se naštvála a pak ani nechtěla divadlo dělat. Ale zas, kdybych měla to štěstí a narazila třeba na Niku Brettschneiderovou nebo Dalibora Buše, který teď učí na JAMU, asi by to bylo jinak. V nich jsem viděla pedagogy, kteří se ti konkrétně věnují, dají si s tebou hroznou práci... Toho se mi nikdy nedostalo, protože jsem skočila hned do praxe. Péči mi v herectví nikdo nedal. Teď mi dělá radost, že můžu chodit kvůli inscenaci *Romeo a Julie* k Evě Spoustové na blankvers.

Co pro tebe bylo nejtěžší si v herectví vybojovat?

Zaprvé to, abych se nepodělala jenom z toho, že mám vůbec stát na jevišti. Nebyla jsem schopná ani promluvit nahlas před třídou a pak jsem najednou měla stát na jevišti a tam zpívat a něco říkat. Zbavit se strachu, to vůbec lehké nebylo. A i když se mi jednou něco podařilo, neznamená to, že pak už to šlo. Vždycky jsem si našla to svoje malé místečko, ze kterého jsem se bála pohnout, tam jsem byla svobodná a pomaličku jsem si otevírala hranice, kam se můžu vydat. Hrabala jsem si domeček v podzemí a zvěřovala ho a zvěřovala, abych se dostala jednou na světlo. Ale pořád jsem ještě v podzemí.

Skončí ten boj někdy?

To já nevím. Na to jsem moc mladá. Ale doufám, že nekončí. Myslím, že je průser, když to skončí. Že by ta studnice měla být nekonečná. Je přece hrozná, když u zkoušení zjistíš, že jsi svoje bariéry ani o kousek nepřekročila. A pokaždé je malé kouzlo, když se to stane. Někdy víc, někdy méně.

FOTO: ANNA HLADKÁ

Tereza Marečková při focení plakátu k inscenaci *Romeo a Julie*

Co je pro tebe v divadle nejvíc vzrušující? Nejvíc konec. Miluju generálkové týdny. Zkoušení vlastně nenávidím. Protože to je dřina, dřina, dřina. A musí být nutně legrace, aby to člověk přežil. Protože to jsou tak trapné momenty. Jak tam stojíš a nevíš nic, kromě toho, že jdeš zprava doleva. Ale pak, když přijde muzika a kostýmy a já něco už trochu vím, tak všechno ožije. Odnáším si to domů a nejsem schopná z toho vypadnout. A po tom všem to můžeš ukázat lidem. Je skvělé, když zkoušení takhle probíhá. A i kdyby premiéra nedopadla nejlépe, tak mě to vlastně netrápí, protože já jsem si prošla celým procesem, který potřebuju. Od první trapnosti až do děkovačky.

A co je nejhorší?

Že mi to nic jiného nedokáže nahradit. Je to hrozná droga.

Když chce člověk dělat divadlo, co v sobě musí mít?

Pařížák? Trochu vína a trochu uheráku, pivního rohlíku... Hromadu kávy. A nějaký diamant. Prostě paradoxy.

Je nějaká role, kterou bys a priori odmítla?

Nevím, co by to muselo být. Mě na divadle tolik baví překračovat hranice. Cítím se dostatečně silná, jako herečka, unést na jevišti v podstatě cokoli.

Co si z rolí odnášíš pro sebe, do vlastního života?

Asi mám pocit, že mě to nějak dobarvuje. Že v každé roli je nějaká moje součást, kterou v duši mám. A nevím, jak je ta duše veliká a co tam všechno je, ale pak přijdu na místo, které jsem v sobě neposlouchala, ono se vybarví a hranice se zase kousek pootevřou. Cítím se s každou rolí víc a víc rozkvetlá, obohacená a vysátá zároveň.

Ty jsi ale studovala hudební konzervatoř. V čem je největší rozdíl, když stojíš na jevišti jako hudebnice a jako herečka?

Já ty dvě období svého života nemůžu srovnávat. Protože kdybych chtěla hrát divadlo tak, jako jsem hrála na hudební nástroje, musela bych hrát to nejklasičtější divadlo. A to jsem nikdy nedělala. Když jsem hrála koncert na klavír nebo na housle, šlo o docela jiný druh soustředění, než když jdu na jeviště jako herečka. Když jsem hrála třeba Bacha, byla to skoro meditace. Byla jsem dokonale vycepaná nedělat chyby. A jsem za to hrozně ráda. Naučit se tomu druhu koncentrace, dokázat doladit během nanosekundy, aby to posluchačovo ucho vůbec nepoznalo, a pak ještě jako nadstavbu mít prožitek z hudby, to byla má představa ideálního vystoupení. Ale když jdu na jeviště hrát diva-

Bojovat za lásku?

Za to, co si myslím, že je správné, a nenechat se ošálit tím, že doba je taková a lidé jsou taková a ty si musíš zvyknout a zapadnout do kolonek. Právě že ne. Nemusí to být a nemusí to člověk připouštět.

A nepatří právě tohle k úplnému mládí? Protože každá další zkušenost ti přidává úhel pohledu, často i úhel zklamání, který jsi tehdy poprvé nemohla vidět. A zůstat v lásce odvážný znamená zůstat nikoli slepý k těm různým zkušenostem a úhlům, ale uchovat si razanci k rozhodnutí, stát si za láskou, přestože víš...

Popravdě, když říkáš, že vzpurnost k mládí patří, já mám často pocit, že mladí lidé, které vidím, to v sobě vůbec nemají.

A co v sobě mají?

Nějakou šed' a jednotvárnost, která mě děsí. Jakoby mladí lidé teď provokovali mnohem méně, než by měli.

Jak je herci, když se dozví, že bude hrát Shakespeara? Toho, co před tebou už hrál někdo milionkrát?

Je to strašný stres. Z verše jsem byla nervózní. Ale teď se na něj těším a mám pocit, že je to dokonale připravená půda pro herce, v ní se rochní a dělají si hezky. Je tam všechno a každý překlad je sám o sobě nové umělecké dílo. A záruka, že se mi může dobře hrát. Hrát tak, aby to současného diváka zas a znovu bavilo.

Co si odnášíš z let v Divadle Husa na provázku?

Já tam toho budu muset spoustu nechat. Zkušenost s nesmírně semknutým souborem. Myslím, že něco takového už nemůžu nikdy zažít. A budu se zuby nehty snažit, abych tenhle pocit nejen sobě, i ostatním vytvořila i jinde. Provázek byl první a jediné divadlo, kde jsem byla, a nikdy jsem nezažila nic z toho, čeho jsem se bála. Nikdy se tam na mě nikdo ani křivě nepodíval. Takový klub přátel, kterému jde o vysoce profesionální divadlo.

Co znamená ta životní změna?

Pro mne asi znovunalezení odvahy. Já dělám často ukvapená rozhodnutí. Jsem impulzivní, do změn se vrhám po hlavě. A chci znova a znova nacházet sílu a odvalu přijmout je se vším, co přinášejí. A myslet na to co nejvíc pozitivně.

SIMONA PETRŮ

autorka je dramaturgyně Městských divadel pražských

FOTO: PATRIK BORECKÝ

dlo, potřebuju být s lidmi. Ten nástroj jsme my všichni. V hudbě jsem puntičkářka. A tak bývám někdy překvapená, kolik mám v divadle svobody.

Překvapilo tě, když ti Michal Dočekal řekl, že chce, abys hrála Julii?

Mně to přišlo hrozně legrační. Nikdy mě nenapadlo, že bych já měla hrát Julii. Vždycky jsem si ji představovala jinak. Fakt pěknou holku.

Obličej z časopisu. Napadlo mě, že to má být protiúkol. Ale když jsem si teď hru četla, začala jsem vnímat, jaká je v Julii síla. Přestože je mladičká, není prvoplánová. A čím dál víc se mi zdá krásné, jak je schopná si stát za svou představou lásky, já jsem ji takhle přece taky měla... Ve třinácti. A kde jsem to ztratila? Proto se těším, že si budu moct zas vybarvit kousek duše, který už zašedl. A připomenout si, jaké bylo bojovat...

HERECTVÍ MĚ DOBARVUJE

TEREZA MAREČKOVÁ (*1995) SE LETOS NA JAŘE STALA ČLENKOU SOUBORU MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH. MLADÁ HEREČKA A HUDEBNICE PŘIŠLA Z DIVADLA HUSA NA PROVÁZKU, KAM NASTOUPILA BĚHEM STUDIÍ BRNĚNSKÉ HUDEBNÍ KONZERVATOŘE. PŘESTOŽE NEMĚLA JAKOUKOLI HERECKOU PRŮPRAVU, PROLÉTLA JEVIŠTĚM JAKO KOMETA A ZVLÁDLA VÝRAZNÉ ROLE, MIMO JINÉ OSUDOVOU FEMME FATALE ALMU MAHLER ČI NEZKROTNOU SKLADATELKU VÍTĚZSLAVU KAPRÁLOVOU. SPOLUPRACOVALA S REŽISÉRY VLADIMÍREM MORÁVKEM, J. A. PITÍNSKÝM NEBO ANNOU DAVIDOVOU. JEJÍ PRVNÍ ROLÍ V NOVÉM ANGAŽMÁ BUDE JULIE V INSCENACI ROMEO A JULIE REŽISÉRA MICHALA DOČEKALA, S NÍMŽ SE JIŽ SETKALA PŘI PRÁCI NA OCEŇOVANÉ INSCENACI DYNASTIE V HUSE NA PROVÁZKU A NA OPEŘE UTRPENÍ KNÍŽETE STERNENHOCHA SKLADATELE IVANA ACHERA V NÁRODNÍM DIVADLE. JE DRŽITELKOU CENY DIVADELNÍ KRITIKY V KATEGORII TALENT ROKU 2018. ZA ROLI V INSCENACI VITKA ZÍSKALA CENU DIVADELNÍCH NOVIN 2019 V KATEGORII HERECKÝ VÝKON SEZONY BEZ OHLEDU NA ŽÁNRY.

Co člověk cítí, když se o něm mluví jako o talentu?

Hrozně velký závazek. Že nesmí zklamat, to asi nejvíc. Taky je to radost. Ale někdy trpká.

Co ten talent znamená pro tebe?

Talent, který třeba snad mám, je moje součást. Kdyby se mi v divadle hned zpočátku nedařilo, nemohla bych to dělat. Nejsem schopná si představit, že bych musela někoho pořád přesvědčovat, že na to mám. I proto je

SONETOVÁ MÁNIE V SHAKESPEAROVSKÉ ANGLII

**VRAŽEDNÁ LÁSKO, NĚŽNÁ NENÁVISTI,
TY VELKÉ NĚCO VZEŠLÉ Z NIČEHO,
TY TÍHO LEHKÁ, VÁŽNĚ LEHKOVÁŽNÁ,
BEZTVARÝ TVARE MARNIVÉHO ZMARU,
JSI PÍRKO Z OLOVA, JSI JASNÝ DÝM,
LEDOVÝ ŽÁR JSI, ZDRAVÁ NEMOCNÁ,
SKUTEČNOST SNU, CO NENÍ TO, CO JE.**

...

**LÁSKA JE DÝM, JAK VZDECH SE ROZPLYNE,
LÁSKA JE PLAMEN, KTERÝ V OČÍCH ŽHNE,
LÁSKA JE MOŘE VYPLAKANÝCH SLZ,
LÁSKA JE ŠÍLENSTVÍ, JAK KAŽDÝ VÍ,
ZÁKEŘNÝ JED I BALZÁM HOJIVÝ.**

WILLIAM SHAKESPEARE
ROMEO A JULIE

1. 1. PŘEL. MARTIN HILSKÝ

Dřevoryt lorda a lady z 16. století. Scan pochází z knihy *Horizon Book of the Elizabethan World* od L. B. Smithe, New York: American Heritage Publishing 1967.

Je příznačné, že jeden z neznámějších milovníků v dějinách literatury se poprvé představuje obecně známým slovem o tom, co je to láska. Láska je plná protikladů, působí radost a smutek zároveň, je krásná i nestvůrná, sladká i hořká, smysl i chaos. Podobně jako obsah Romeových slov je plná protikladů i situace, v níž jsou pronesena: Romeo prahne po samotě, ale zároveň se touží svěřit svému bratrance a nejlepšímu příteli Benvoliovi. Pravdu o tom, že miluje, na jednu stranu bedlivě střeží před okolním světem – na stranu druhou je důvod jeho smutku tak očividný, že si vyslouží Benvolioův výsměch.

Romeo a Julii napsal William Shakespeare někdy v polovině 90. let 16. století – uprostřed dekády, kdy každý významnější anglický autor psal sonety a kdy vzniklo více děl tohoto žánru než za celé předchozí století dohromady. Tato módní vlna se podepsala i na *Romeovi a Julii*: prology před prvním a druhým dějstvím hry mají formu sonetu, stejně jako první rozhovor Romea a Julie, zakončený prvním polibkem milenců. Když však o několik scén dříve popisuje Romeo Benvoliovi, co je to láska, dosud se s Julií neseťkal. Prahne po její sestřence Rosalině, na kterou krátce nato zcela zapomene.

Jaká je tedy Romeova láska? „*Tíha lehká, vážně lehkovážná*“? „*Ledový žár*“? „*Moře vyplakaných slz*“? Jeho slova šustí papírem a jako by pramenila spíše z četby než z opravdového citu. (Tento motiv je posílen pozdějšími slovy Julie, která Romeovi řekne: „*Vy líbáte jak z knih*.“) Julie dosud za opravdovou lásku považovala jen to, co znala z cizích příběhů.) Alespoň na začátku hry představuje Romeo spíše parodii na milovníka než milovníka samotného. Jeho řeč je sbírkou nejhorších petrarkovských klíšé, kterými se anglická literatura v této době jen hemžila, a není divu, že Benvolio má pro svého bratrance pramálo pochopení. Na svou první skutečnou lásku mladý Veroňan teprve čeká a rozhodně ji nenajde na stránkách knih.

Shakespeare však nebyl první, kdo sžíravým způsobem upozornil na fráзовitost a prázdnou slovní ekvilibristiku děl raně novověkých anglických básníků. Když na přelomu

70. a 80. let Shakespearův starší současník, básník Philip Sidney napsal jedno z prvních literárně teoretických děl v anglickém jazyce *Obrana básnictví*, své kolegy v něm nevybíravě zkritizoval: „*Mnoho děl, která se honosí praporem nepřekonatelné lásky, by mne, kdybych byl dámou, nikdy nepřesvědčila, že ukrývají opravdový cit. S plamennými slovy nakládají chladně jako muži, kteří spíše četli milostná díla (odkud pochytí pár nadutých frází, které slátali dohromady jako jistý muž, co mi kdysi řekl, že vítr vane od severozápadu a také od jihu, jenom aby mi toho o větru pověděl co nejvíc), než ti, kteří lásku doopravdy prožívají, což je jasně (domnívám se) patrné z neucílosti či energie (jak to nazývají Řekové) na straně autora.*“

Je možná paradoxní – či naopak jen logické? –, že pozdější sbírka sonetů a písní *Astrofel a Stella* (tiskem 1591) Philipa Sidneyho pomohla rozpoutat sonetovou máni, během které své znělky napsal i William Shakespeare. Hned vstupní sonet Sidneyho souboru tematizuje stejný problém jako jeho *Obrana básnictví*, tedy že zdrojem milostné básně by měla být především autorova zkušenost, ne závislost na starších dílech:

**Já miluji a verši chci to vyjevit,
aby mou milou trápení mé potěšilo:
snad kromě radosti i soucit bude mít
a milost nakonec v ní vyvolá mé dílo.
Tak trefná slova hledám pro své utrpení,
umění, jež by její smysly oblažilo;
na stránkách druhých pátrám, zda tam sprška není,
s níž úrodnost by čelo vyprahlé mé vplilo.
Má vratká slova se však šinou těžkopádně,
tvořivost ukrývá se před krkavčí pílí
a směr mi cizí stopy neukážou žádné:
ač řečť těhotný, ke zrodu nemám síly.
Tak okusuji brk a zehrávám na svůj kříž,
až Múza dí: „Do srdce nahlédni a piš!“**

Sidneyho slova je třeba brát s jistou rezervou. Složením bezchybného sonetu o tom, jak těžké je napsat sonet, sice vzniká dílo, v němž se dráždivě sváří forma s obsahem, ovšem zároveň se tím autor uchyluje k dobovému klíší. Přes Sidneyho slova o tvořivosti a opravdovosti citu nalezneme velmi podobný koncept v jednom ze starších sonetů ze souboru *Hekatompathia čili Vášnivě století lásky* (1582) Sidneyho současníka, klasicky vzdělaného poety Thomase Watsona:

*Tak překrásná je světice, již ctím,
že druhou takovou svět nepoznal
a nebude znát v čase budoucím:
Apellés v úžasu by jenom stál,
kdyby měl v barvách vyvést její tvář,
byť Venušinu božskou ztvárnil zář.
I Práxitelés nevěděl by, jak
do kovu vtisknout měl by její tvar,
ač mnoho tvarů poznal jeho zrak.
I Vergilius, jenž měl k veršům dar,
by její jméno nesved povědět
či Homér o věhlasu jejím pět.
A Cicero, jenž mocnou řečí vládl,
by v okamžení zcela oněměl,
měl-li by poctu světlici mé vzdát –
jediné slovo strach by pronést měl.
A co pak já, když múzy se mi straní?
Posílen láskou píši v odhodlání.*

Vedle motivů umělecké nedostatečnosti lyrického subjektu – vyjádřené ovšem opět vybroušenou poetickou formou (Watson měl navíc v oblíbené neobvyklou a básnicky náročnější osmnáctiveršovou variantu sonetu) – a tvůrčí inspirace v opravdové lásce se ve Watsonově básni setkáváme s dalším oblíbeným tropem renesančního sonetu: formulaickým popisem nezměrné krásy milované dámy, jejíž kvality nelze zachytit ani slovy, ani jinou uměleckou formou. Renesanční autoři ve svých znělkách nešetřili superlativy a divokými přirovnáními, z nichž se rychle stala prázdná klíší. Když William Shakespeare v jednom ze svých nejslavnějších sonetů (č. 130) vzdává hold své „černé paní“, ostentativně se odmítá připojit k tradici básnické přepjatosti a přímým útokem na obrazový repertoár svých předchůdců a současníků se pokouší (samozřejmě v uměleckých mezích své doby) nabídnout méně idealizovaný, ovšem o to upřímnější obraz milované osoby:

*V očích své paní slunce nevidím,
její rty nejsou korálově rudé,
její hrud' víc než sníh je šedý stín,
na hlavě drát jí nejspíš rašit bude.
Převzácné růže, červené i bílé,
spatřil jsem, ne však v jejím ruměnci,
mnohé též vůně více jsou mi milé
nežli pach z jejích úst se linoucí.
Slovům své paní s láskou naslouchám,
liběji hudba však mým uším zní,
ač ladnost víly, pravda, nepoznám,
má paní spíše dupe po zemi.
Přesto dím, že se může měřit s všemi,
které jsou lživou chválou ověňčeny.*

Ona „upřímnost“ však může zrovna tak být chladným kalkulem – připomeňme si, že žádnou z „postav“ (a to včetně lyrického subjektu, který bývá mylně spojován s autorem samotným) Shakespeareových sonetů se nikdy nepodařilo přesvědčivě ztotožnit s reálnou předlohou, a tak může být „černá paní“ i se svou autentičností a chybami stejnou fikcí, jako je nadpozemská krása alžbětinských múz, „které jsou lživou chválou ověňčeny“.

Jako příklad relativně konvenčního sonetu alžbětinské éry může posloužit báseň dramatika, básníka a lékaře Thomase Lodge ze souboru *Phyllis* (1593), v níž autor pracuje s petrarkovským spojením obrazů jarní přírody a milované osoby – která ovšem básníkův cit (jako ostatně naprostá většina žen soudobých sonetů) neopětuje:

*Svěží tvůj půvab směle přirovnám
(jímž honosí se mladistvý tvůj květ)
k měsíci dubnu, který z jara svět
rozkošným kvítím oblažuje nám.
Před tvou tvář prchá surovost,
tváří v tvář jemu končí chmurný čas,
něžný má zjev, ty sladké oči zas,
velkou má moc, ty mocné přízně skvost.
Na pole spršky dubnové se linou,
ty skrápíš verše krásou Palladinou:
Zefyrův pláň sladký plní dech,
ty mi mé srdce plníš trápením;
jeho čas zazní jarním zpěvem vším,
mně však z úst zazní pouze žalný vzdech.*

Je téměř nemyslitelné, že by Shakespeare neznal Lodgeův sonet při skládání své variace na stejné téma. Jeho slavný sonet č. 18, tradičně řazený do skupiny básní dedikovaných „krásnému mladíkovi“, ovšem na rozdíl od Lodgeovy znělky nerovně tradiční téma neopětované lásky a podobně jako v sonetu č. 130 Shakespeare odmítá předpřipravenou poetiku bezzeytku přijmout:

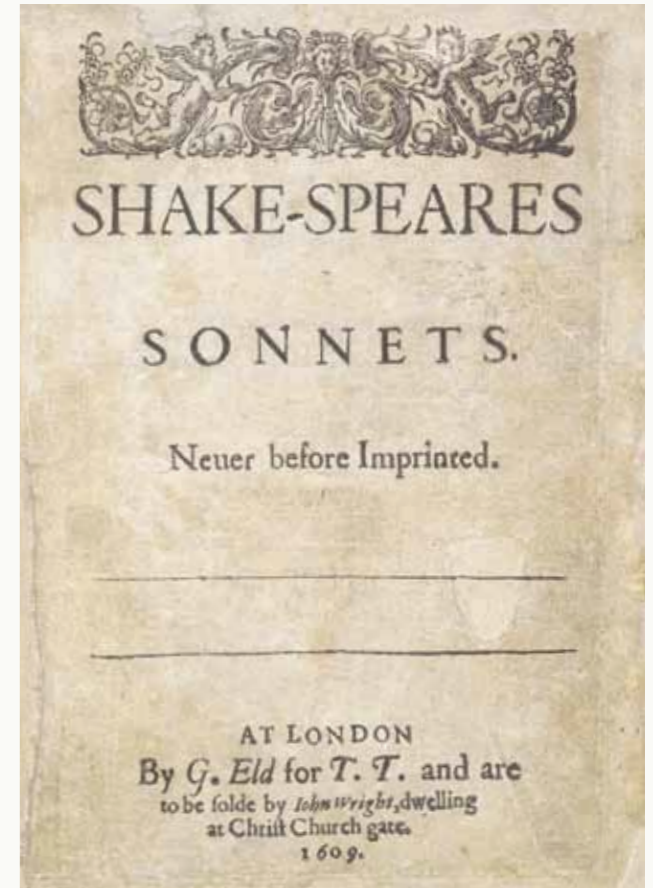
*Že k jarnímu dni mám tě přirovnat?
Víc míru v tobě nacházím a krásy:
májových poupat víchr bývá kat
a krátký výměř mají jarní časy.
Nebeské oko někdy příliš sálá
a zlatou tvář mu často halí stín
a žádná krása v kráse není stálá,
at' sejde přírodou či neštěstím.
Tvé věčné jaro ale neuvadne
a o svůj půvab nikdy nepřijde
a smrti nemusíš se hrozit žádné:
ve věčných verších budeš věčně zde.
Tak dokud lidé budou žít a číst,
v mých verších životem si vždy bud' jist.*

Podobně jako Sidney se však ani Shakespeare zcela nevyhýbá dobovým klíší a v závěru svého sonetu představuje dobře známé téma nesmrtnosti skrze poezii. Adresát či adresátka sonetu nepozbyde své krásy, jelikož ta navždy zůstane zachycena v básnickových „věčných verších“. Obdobný motiv bychom našli v celé řadě básní Shakespeareových předchůdců i současníků. Přímo inspirací mu mohl být například následující sonet Michaela Draytona ze souboru *Idea* (1594, revize 1619):

*Kolikpak nafintěných bytostí,
jež v kočáře ted' rozvířují prach,
odvane čas, když žádný nepoctí
je básník, dřív než skončí na marách?
Tobě však věčnost hodlám nadělit,
až všechno jednou zmizí z našich dní:
i královny pak rády budou žít
z paběrku mojí chvály nevšední.
Matky i panny budou s rozkoší
v mých rýmech příběhy číst o tobě
a snít jen budou moct o slávě vši,
již ženství mívalo v tvé osobě.
Vysoko nad davem jak vznosná věž
v mé nesmrtné písni přežiješ.*

Vrátíme-li se k Sydneyho *Obraně básnictví* a jeho poznámce o mužích, kteří o lásce spíše čtou, než aby ji doopravdy prožívali, nabízí se otázka, jak vypadala láska ze strany dobované ženy, oslavované múzy, jež se sice těšila básnickově obdivu a oddanosti, ale o jejímž vnitřním životě se z díla mužských autorů dozvíme jen pramálo. Vzácnou ženskou perspektivu nám nabízejí znělky Sidneyho neteře a jedné z prvních významných anglických autorek, lady Mary Wrothové, ze souboru *Pamfília Amfilantovi* (tiskem 1621):

*Lásko, už přestaň – víš, žes zvítězil,
podlý je boj, když druhý nevzdoruje:
tak zadrž, jsem již v područí tvých sil,
nač tedy tažení tvé pokračuje?
Ted' vzdávám se – tím splnil se tvůj cíl,
jsem poddaný, jenž se ti podřizuje,
tvůj spojenec, se kterým vydobyl
sis pocty tam, kde se ti odporuje.
Však že tě navíc musím milovat?
Z tvé vůle volbu svou jsem učinila:
ta přiměla mne milenkou se stát,
když v bolestech jsem se ti pokořila.
A proto sebou, bůžku, pohrdám –
ne lásku, jen svou poslušnost ti dám.*

SONET (TÉŽ ZNĚLKA, Z IT. SONETTO) JE KRÁTKÁ BÁSEŇ, ZPRAVIDLA O 14 VERŠÍCH A SE STRIKTNÍ RÝMOVOU A VNITŘNÍ STRUKTUROU. OBJEVIL SE PŮVODNĚ V ITÁLII VE 13. STOLETÍ, KDE JEJ PROSLAVIL ZEJMÉNA FRANCESCO PETRARCA VE STOLETÍ ČTRNÁCTÉM. NEJČASTĚJŠÍM NÁMĚTEM SONETU BYLA (NEOPĚTOVANÁ) LÁSKA. BĚHEM RENESANČNÍHO OBDOBÍ SE SONETY ROZŠÍŘILY PO EVROPĚ, DO ANGLIE SE DOSTALY NA POČÁTKU 16. STOLETÍ; V POSLEDNÍCH DVOU DEKÁDÁCH 16. STOLETÍ ZAŽILA ANGLIE SONETOVOU MÁNII, KDY SE SONETY EXPERIMENTOVALA VĚTŠINA TEHDEJŠÍCH VÝZNAMNÝCH AUTORŮ (VČETNĚ WILLIAMA SHAKESPEARA) A JEJICH JAZYK OVLIVŇOVAL I DALŠÍ LITERÁRNÍ DÍLA. SONETY NALEZNEME TAKÉ V TVORBĚ MODERNÍCH BÁSNÍKŮ, JAKO JSOU E. E. CUMMINGS ČI W. B. YEATS. V ČEŠTINĚ SONETY PSALI NAPŘ. JÁN KOLLÁR, JAROSLAV VRCHLICKÝ, VÍTĚZSLAV NEZVAL ČI JIŘÍ ORTEN.

Maryin text lze uchopit hned z několika stran. Zatímco mužský lyrický subjekt je dobyvatelem a trápí se nad tím, jak si získat pozornost své milé, ženský subjekt se z mužské náklonnosti ovidivně netěší. Žena se stává dobovaným územím, kterému po krátké (a marné) obraně nezbyvá než odezdat svou svobodu do rukou boha Lásky, potažmo milovníka. Jak se však dozvídáme ze samého závěru sonetu, zatímco poslušnost ženy si je možno vynutit, k lásce ji násilím přimět nelze. Máme Maryin sonet chápat jako pravdivou výpověď o údělu anglické ženy počátku 17. století, nebo se opět jedná o žánrovou stylizaci, která s obrazy bolesti a nespravedlnosti lásky hojně pracovala?

Přes řadu klíší, dobových konvencí i občasnou „nucenost“, proti které vášnivě brojil Sidney, jsou sonety Shakespeareovy doby vděčným zdrojem poznání kultury, která je nám nesmírně vzdálená a zároveň niterně blízká. Za archaickým jazykem Shakespeara a jeho současníků nacházíme svědectví o lásce, radosti a zklamání – tedy o stejných tématech, která kolem sebe v mnoha formách vidáme i dnes a která se stávají ústředními motivy stále nových, umělecky více i méně zdařilých počinů. Stejně jako shakespeareovské divadlo je i renesanční sonet pomníkem nejen své doby, ale i dob předchozích a následujících. Slova Shakespeareova přítele i rivala, renesančního dramatika Bena Jonsona o Shakespeareovi tedy můžeme snadno vztáhnout i na znělky Shakespeara a jeho básnických kolegů: „*Nepatřil jedné době, ale všem věkům!*“

FILIP KRAJNÍK
autor je překladatelem uvedených sonetů

Tři podoby
Shirley Valentine
(Simony Stašové)

LETNÍ REPRÍZY
26. A 27. ČERVNA,
15. A 16. ČERVENCE,
14. A 15. SRPNA 2019
V DIVADLE ABC

FOTO: ARCHIV MDP

SIMONA
STAŠOVÁ

TADY.

TEĎ, NAŽIVO, SPOLU

HEREČKU SIMONU STAŠOVOU (*1955) MŮŽETE VIDĚT V DIVADLE ABC V NĚKOLIKA INSCENACÍCH (NAPŘ. *VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM...*). A NEMUSÍTE PO NÍ SMUTNIT ANI O PRÁZDNINÁCH, JELIKOŽ JÍ TEMPERAMENT JAKOUKOLI DIVADELNÍ PAUZU NEUMOŽŇUJE. V ČERVENCI I SRPNU ZDE BUDE HRÁT MONODRAMA *SHIRLEY VALENTINE* BRITSKÉHO KOMEDIOGRAFA WILLYHO RUSSELLA V REŽII ZDEŇKA KALOČE.

Co jste zdělila po svém otci geofyzikovi, Břetislavu Stašovi, a matce herečce, Jiřině Bohdalové?

Jsem namíchaná půl napůl, jako každé dítě. Je pravda, že mám výjimečné rodiče, dvě lokomotivy, ani jeden z nich není vagón, vlečňák, a to určilo moje vnímání světa. Nějak jsem se musela mezi nimi prodat, abych já nebyla tím vlečňákem. Co u nás v rodině neexistovalo, a dodnes neexistuje, je lenost a výmluvy, že něco nejde, nebo že se to udělá až potom. Moje rodiče zocelila doba, ve které žili, mě zocelili moji rodiče. Ještě když jsem byla v mámině břišku, tak kamarád rodičů prohlásil, že jejich potomek bude luštit rovnice na jevišti. A něco na tom je.

Existuje, nebo existovala role, kterou jste mámě v dobrém záviděla? Nebo si ji přála hrát také?

Takhle jsem nikdy neuvažovala. Máma je o čtyřicet let starší než já, takže její postavy byly pro mě vzdálené. Když jsem byla ještě na DAMU, tak jsem si naopak vybírala role dramatické, abych všem dokázala, že mámu nenapodobuju, že nejsem jako ona komička, ale že jsem tragédka. Profesori herectví mou touhu chápali a vyhověli mi. Tedy sem tam. Spíš mi asi dávali role tragikomické. Musím dodat, že ročníkovou vedoucí byla paní Vlasta Fabianová a učili nás také osobnosti, jako byl Vítězslav Vejražka a Felix le Breux. Ještě na konzervatoři nás učila paní Jaroslava Adamová. Moje studia bylo opravdu krásné období, měli jsme se od koho učit.

Byla vaše profesní cesta jasná již od dětství?

Víte, když žijete vedle takové osobnosti, jako je moje maminka, která mě brávala s sebou do

zákulisí, a poznáte svět líčidel a iluzí zevnitř, tak vás to buď nadobro odradí, nebo tomu propadnete a už nemůžete jinak. Mně se stalo to druhé. Vplula jsem do toho mámina světa, poznala všechny herecké osobnosti, vnímala srandu, ale taky mě to naučilo obrovské pokoře. Viděla jsem a na vlastní kůži cítila řeholi tohoto povolání, dřinu, odříkání si a to, že i ti největší herci se stále od někoho učili, nikdy nebyli sami se sebou spokojeni. To mám vypálené do hlavy a do duše jako ten pověstný cejch.

Jak vzpomínáte na své první divadelní angažmá v Českých Budějovicích?

Do Budějovic si mě vybral pan režisér Milan Fridrich, když se přijel podívat na DAMU na naši absolventskou inscenaci *Rytíř hořící paličky*, kterou režíroval vynikající režisér a taky náš pedagog Evžen Sokolovský. Psal se rok 1976 a v Budějovicích jsem okamžitě

začala hrát obrovské role, které bych si v Praze hned po škole nikdy nezahrála. Třeba trojroli Nelle, Betkina, Anna v *Thylu Ulenspiegelovi* od Grigorije Gorina, jeden z partnerů byl geniální herec Karel Roden, tatínek dnes slavného Karla Rodena. Myslím, že je škoda, že dnešní mladí zůstávají po škole v Praze a nejdou se vyhrát na oblast.

Ale po roce jste odešla do Prahy.

Ano. V Divadle E. F. Buriana byly čtyři herečky těhotné, mezi nimi i Jaroslava Obermaierová a Regina Rázlová, aspoň vidíte jak je to dlouho... A ředitel Josef Větrovec vzal na zkoušku čtyři mladé herečky, aby přebraly jejich role, a mezi nimi byla Ljuba Krbová a já. Teprve po čtyřech letech termínované smlouvy mě přijali do angažmá. Bylo to pro mě veliké štěstí. V Divadle E. F. Buriana byl vynikající soubor a zase se bylo od koho učit. Zůstala jsem tam celých čtrnáct roků, než mě zavolali do Městských divadel pražských. Příští rok to bude třicet let, co tady v divadle ABC hraju. Jsem na to pyšná.

Divadlo ABC je vaše srdcová záležitost.

Ano, moje láska. Máma tady hrávala u pana Jana Wericha a znám poslepu každý zdejší kout. Víím, kde jsou na jevišti místa, kde můžete jen šeptat a slyší vás i v poslední řadě na balkoně, a kde musíte přidat, protože by vás neslyšeli ani v šesté řadě v přízemí. Cítím se tu bezpečně jako doma. Ve stálém angažmá jsem byla opět plných čtrnáct roků a příští rok zde budu šestnáct let stálým hostem.

Jaký režisér je vám blízký? Máte radši při zkoušení tvůrčí svobodu, nebo naopak pevné vedení?

To velmi záleží na talentu režiséra. V Divadle E. F. Buriana jsme se my herci naučili pracovat sami, radili jsme si mezi sebou, protože těch dobrých režisérů, na rozdíl od geniálních herců, tam bylo skutečně pomálu. Pak přišel Jan Kačer, a já měla pocit, že přišel z režijního nebo svatý Petr. Jeho jsme všichni, i ti velcí herci, poslouchali na slovíčko, na pohled. Takových režisérských osobností jsem pár potkala,

byli mezi nimi Miloš Horanský, Zdeněk Kaloč a Vladimír Strnisko. Za svůj herecký život jsem také poznala pár režisérů kamarádů, kteří mě znají jak své vyšlapané boty, znají mé slabiny a přednosti a umí se mnou pracovat, je to například Milan Schejbal.

Často hraje i mimo Prahu. Neustálé cestování vás nevyčerpává?

Ale vůbec ne. A když, tak je to blahodárné vyčerpání, takové to po dobré práci. Kočovný divadelní život je dnes způsob mého bytí, a pokud mi Pán Bůh dovolí jezdit s divadlem po vlastech českých, moravských a slovenských až do mé smrti, tak jsem nepromarnila život.

A proč nedodržíte ani divadelní prázdniny?

Divadlo je už natolik součástí mého života, že si vůbec nedovedu představit, že bych ho na dva měsíce vynesla. Nevím, co bych si bez toho životního motoru a živého kontaktu s lidmi počala. Někdy by se mi to prodralo ven... Věřte, že na to je nejlepší jeviště. A diváci mají letní představení rádi.

V divadle ABC budete v létě hrát *Shirley Valentine*, tato inscenace měla premiéru před jedenácti lety! Jak se vyvíjí? Objevujete v ní stále něco nového, nebo už hraní máte zautomatizované?

Je to moje magická, krásná a milovaná divadelní inscenace. Představení nikdy nejsou stejná, ani jeden večer, pořád se vyvíjí, tak jak se vyvíjí já, Simona. Držím se upřímnosti, vnitřní pravdy. Nechci nic hrát na diváka, protože to okamžitě pozná. Jsou bláznivé komedie, jako je třeba *Vím, že víš, že vím...*, kde si dovolíme s Michalem Dlouhým chodit po jevišti takzvané dvacet centimetrů nad zemí, protože bláznivá komedie to unese, ovšem vnitřní pravda musí být i tak zachovaná.

Překvapují vás ještě po těch letech reakce diváků? Vnímáte je?

Divák je jako váš kamarád, kterého jste si pozvala domů. Buď ho bavíte a zaujmete a rád

přijde zase, anebo si najde jiné kamarády. A já bych moc ráda, aby se diváci za mnou vraceli.

Jednou jste prohlásila, že jste radši divadelní herečka, jelikož na filmovém plátně není vaše energie vidět.

Je to tak. Ale nechybí tam jenom energie, ale i moje duše, moje myšlení. Měla jsem nejméně dvacetileté období, kdy jsem natočila spoustu filmů a televizních inscenací, a měla jsem pocit, že můžu ze sebe lidem něco dát, teď už tenhle pocit mám jen na jevišti.

Je pravda, že natáčíte v poslední době poměrně málo. Nemrzí vás to přece jen?

Věřte mi, že vůbec ne. Ne že bych nedostávala i opravdu krásné nabídky, ale jak se říká: „Čas oponou trhnul.“ A já jsem ve svých 64 letech jinde. Divadlo je můj krásný osud. Tady, teď, naživo, spolu a dočasně.

Příští sezonu budete mít v divadle ABC premiéru. Můžete o inscenaci prozradit více?

Zatím ne, zatím si všechno nechám pro sebe. Jediné, co můžu s jistotou říct, že se moc těším.

LENKA DOMBROVSKÁ

autorka je šéfredaktorka *Moderního divadla*

A DOČASNĚ

STEFANO MASSINI
FREUD ANEB VÝKLAD SNŮ

REŽIE VIKTORIE ČERMÁKOVÁ
PŘEKLAD IRENA NOVOTNÁ
DRAMATURGIE KRISTINA ŽANTOVSKÁ
HRAJÍ EVA SALZMANNOVÁ, HANUŠ BOR,
VIKTOR DVOŘÁK A ROMAN ZACH
UVEDENÍ 6. A 7. ČERVNA 2019 NA MALÉ SCÉNĚ ABC

„KAŽDÝ ČLOVĚK ŽIJE
ZAVŘENÝ VE SCHRÁNCE
JEN SÁM SE SEBOU.
A UVNITŘ TĚ SCHRÁNKY
JE SVĚTLA TAK AKORÁT,
ABYCHOM SE NEZTRATILI.“

STEFANO MASSINI:
FREUD ANEB VÝKLAD SNŮ

STEFANO MASSINI (*1975) PATŘÍ MEZI NEJZNAMĚJŠÍ
A NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ ITALSKÉ DRAMATIKY SOUČASNOSTI.
VE SVÝCH ČTYŘIACTYŘICETI LETECH ZAZNAMENAL
FENOMENÁLNÍ ÚSPĚCH, O KTERÉM SI MŮŽE NECHAT
ZDÁT KDEJAKÝ AUTOR DIVADELNÍCH HER. ZA SVÁ
DRAMATA ZÍSKAL NESČETNĚ OCENĚNÍ, BYLA PŘELOŽENA
DO DVACETI DVOU JAZYKŮ A INSCENOVÁNA DOSLOVA PO
CELÉM SVĚTĚ, PŘIČEMŽ NA JEVIŠTĚ JE UVEDLI REŽISÉŘI
TAKOVÝCH JMEN, JAKO JSOU LUCA RONCONI, LUIGI
PASQUAL, ARNAUD MEUNIER, IRINA BROOK, ANTON
KUZNĚCOV, DECLAN DONNELLAN, MARIUS VON
MAYENBURG, STEPHAN BACHMANN A SAM MENDES.

Když Massini, rodák z Florencie, absolvoval na tamní univerzitě studia starověké literatury, zakusil divadlo nejprve jako asistent mezinárodních režisérů na Maggio Musicale Fiorentino. Režie se mu zalíbila a několik let se jí věnoval. Zcela zásadní však pro něho bylo setkání s režisérem Lucou Ronconim, kterému asistoval ve slavném milánském divadle Piccolo Teatro. V té době už zkoušel psát pro divadlo a hned první hra se povedla. Příběh malíře van Gogha, zavřeného a týraného v ústavu pro duševně nemocné – *Ohlušující pach bílé* (*L'odore assordante del bianco*) – mu v roce 2005 vynesl nejvýznamnější ocenění dramatické literatury v Itálii, cenu Pier Vittorio Tondelli. (U nás tuto hru uvedlo Národní divadlo v režii Lucie Bělohorské v roce 2013.)

Monolog o zavražděné ruské novinářce Anně Politkovské (*Donna non rieducabile, Memorandum teatrale su Anna Politkovskaja*) otevřel roku 2008 Massinimu cestu na světovou jeviště. Díky agentuře Zachar International se Massiniho díla začala překládat a rychle se rozšířila do frankofonních i do německy mluvících oblastí a postupně pronikla i do

Španělska, Ruska, Řecka, Severní a Jižní Ameriky. A samozřejmě i k nám. (Dva roky po *Ohlušujícím pachu bílé* v Národním divadle uvedla stanice Vltava rozhlasovou adaptaci hry *La fine di Shavuoth* pod názvem *Franz Kafka a konec Šavuotu*.)

CESTA NA VRCHOL

Opravdu světový věhlas vynesl Massinimu dramatický epos *Dynastie – Lehman Brothers* (*Lehman Trilogy* z roku 2013). Rozsáhlý text o několika částech je koncipován jako materiál k výrazné interpretaci tvůrců, každá inscenace je tedy de facto autorským dílem. Například mezi lety 2014 až 2017 se objevila v osmi různých verzích v Německu, Rakousku a Švýcarsku. V rodné Itálii za ni a za přínos italské současné dramatické literatury Massini dostal zvláštní cenu Premio Ubu. Byla přeložena do jedenácti jazyků.

Massini popisuje tři generace židovských německých obchodníků rodu Lehmanů, kteří začínali jako většina emigrantů v Americe od píky. Jejich cesta na vrchol trvala 150 let, během kterých vybudovali bankovní impérium

Lehman Brothers, čtvrté nejmenší ve Spojených státech. O to strmější pád je čekal v roce 2008, kdy zbankrotovali a spustili celosvětovou hospodářskou krizi.

Hra se nejprve úspěšně inscenovala v La Comédie de Saint-Étienne v režii Arnauda Meuniera. O dva roky později ji uvedl Luca Ronconi v Teatro Piccolo. Byla to jeho poslední režie před smrtí. A ve stejném roce měla německou premiéru ve Staatsschauspiel Dresden. Následovaly další inscenace, včetně české premiéry *Dynastie Lehmanů* v brněnském Divadle Husa na provázku 3. května 2017 v úpravě a režii Michala Dočekala. Mimořádně úspěšná italská inscenace inspirovala i oskarového režiséra Sama Mendese, celoživotního obdivovatele Ronconiho. Svou anglickou verzi uvedl na scéně Národního divadla v Londýně v červenci loňského roku.

V roce 2015 se Massini vrátil do Piccolo Teatro jako umělecký konzultant. Kromě divadelních textů (má jich na kontě už nejméně 13) píše i romány a eseje, které publikuje v italských novinách *La Repubblica*. Týdně se také objevuje v talkshow *Piazzapulita* na kanále LA7. A hrozně rád jezdí na kole, prý na něm i píše.

CO SE KRČÍ V POZADÍ

Materiál ke hře *Freud aneb Výklad snů* (*L'interpretazione dei sogni*) našel Stefano Massini v knize *Výklad snů* Sigmunda Freuda. Prostřednictvím snů, té části našeho nevědomí, které se probouzí v noci během spánku, ukazuje na příbězích několika Freudových pacientů, jak revoluční objev zakladatel psychoanalýzy pro pochopení lidské psychiky před 120 lety udělal.

Ve hře postava Freuda vysvětluje analýzu snů takto: „*Jde o zkoumání té nejskrytější části nás samých, té bytosti, o níž nevíme, že ji v sobě máme. Toho druhého v nás: toho já, kterým jsem, aniž bych chtěl. Toho já, které potlačuji, toho já, kterému nerozumím. Nebo snad jen toho já, které ve mně nemá pevné místo.*“ Podle Massiniho se mechanismus snů neodlišuje od postupů v divadle, i on inscenuje svůj výstup, přichází přes obrazy, ale klíčové není ve snu to, co hraje hlavní roli, nýbrž to, co se krčí v pozadí, a na první pohled uniká. Pomocí odkrývání těchto nočních obrazů a provazování s realitou, bdělými zkušenostmi, lékař svým pacientům ukazuje cestu z iluzí, k poznání jejich frustrací, jich samých a současně překvapivě odkrývá i sám sebe.

Sigmund Freud tzv. snovou práci popisuje ve svém „autoprotreitu“ *O sobě a psychoanalýze* takto: „*Spočívá ve zvláštním zpracování předvědomého myšlenkového materiálu, přičemž jsou jeho součásti zhuštěny, jeho psychické akcenty přesunuty, celek je převeden do vizuálních obrazů, dramatizován a doplněn zastírajícím druhotným zpracováním.*“ Hra měla premiéru 23. ledna 2018 v milánském Piccolo Teatro. V České republice text představíme formou scénického čtení v režii Viktorie Čermákové na Malé scéně ABC.

KRISTINA ŽANTOVSKÁ
autorka je publicistka a dramaturgyně
Městských divadel pražských

STEFANO MASSINI PÍŠE I NA KOLE

FOTO: 13FORCE, WIKIMEDIA

Stefano Massini na italských
literárních cenách Premio
Campiello, Benátky 2017

PITORESKNÍ
ODLESKYANEB ÚKLID
V DĚDEČKOVĚ
SVĚTNIČCE

čerstvém vzduchu alpského letního bytu se Freudovi dostalo svěžího podkladu k vytvoření sexuální teorie.

Studie o hysterii začínají předmlouvou, v níž Breuer s Freudem nicméně na Kateřinu pozapomněli, když napsali: „*Naše zkušenosti pocházejí ze soukromé praxe ve společenské vrstvě lidí vzdělaných a čtoucích a jejich obsah se často dotýká nejintimnějšího života a osudu našich pacientů.*“ Sexuálnost byla označena za „*pramen psychických traumat*“. Když je z vědomí vytěsněná, hraje, napsali Freud s Breuerem, „*hlavní úlohu v patogenezi hysterie*“.

Hysterické chování žen vzniká z vytěsněných vzpomínek na sexuální trauma, myslí si Freud část svého dospělého života. Pak ale stánu před vídeňskými a německými profesory, a dostal strach, že takto jednoduché vysvětlení oni nepřijmou. Že ho, Freuda, nebudou brát vážně. Musel vypracovat teorii složitější, sofistikovanou. Jinak to v medicíně nejde.

Jeden ze životopisců Freuda, Louis Breger, tvrdí, že Freud zamítl příčinou souvislost mezi zneužíváním, traumatem, ztrátou lásky a pozdější neurózou, a nahradil ji složitější – a v podstatě neověřitelnou – teorií o fantaziích, nevědomých sexuálních přáních, oidipuském komplexu apod. z osobních důvodů. Bez teorie o nevědomých fantaziích by musel připustit, že sám zažil v dětství smutek a strach, že mu v dětství chyběla péče a láska matky, že tesknil za chůvou, kterou rodiče vyhodili. Prožil ztrátu domova, zafixovaly se v něm děs z cestování vlakem a osamělost. Žáril na ty, jimž se matka věnovala. Místo toho, aby to jednoduchými slovy připustil, vystavěl teorii o sexuálním pudu a o fanta-

ziích, ve kterých se on sám, ve skutečnosti nedostatkem lásky strádající chlapec, stal ex post malým dobyvatelem matky a udatným rivalem otce (Breger, 2014).

OBRAZ MALÉHO HERBERTA

K tomu mu ovšem vydatně napomohl příběh malého Herberta, syna Freudova nadšeného stoupence muzikologa Maxe Grafa. Ten sledoval chování svého tří, čtyř, posléze pětiletého syna, zaznamenával jejich společné hovory a motáky vynášel Freudovi. Malý Hans (neboli Jeníček, jak Freud Herberta přejmenoval) si sahá na lulánka. Maminka ho okřikuje, že je to svinstvo, že mu ho doktor uřízne. Na letním bytě obejme staršího kluka Bedříška se slovy: „*Mám tě tak rád!*“ Otec kvačí s postřehem za Freudem a ten nepřipustí jiný výklad, než že „*je to první, ale nikoliv poslední rys homosexuality, se kterým se u Jeníka setkáme. Náš Jeníček se skutečně zdá výlupkem vši špatnosti!*“ Táta mu pomáhá venku vyčurat – pro Freuda zárodek homosexuálního vztahu. Hoch trpěl fobickým strachem z koňů poté, co viděl jednoho v zoufalém ržání upadnout na zem. Freud už tou dobou měl jasno: „*Pocítil přání, aby otec tak padl – a byl mrtev.*“ Kluk touží po mamince: „*Křič si, kolik je ti líbo. Maminka mne přece vezme do postele a maminka patří mně.*“ Ze zápisů otce o nebohém hochovi utkal padesátiletý Freud v samotě své pracovní teorii oidipuského komplexu, či přesněji – zcela umělou (až uměleckou) kazuistiku k němu. Chlapci se zdál sen o dvou žirafách: o jedné vysoké a druhé zmačkané. Rodí se jedna z nejslavnějších interpretací snu: žirafa s dlouhým krkem je otec, krk je symbol velkého pyje. Zmačkaná žirafa je máma. Neměla chlapci lhát, že ženy mají taky lulánka. Dnes víme, že malý Herbert byl zdravý kluk. Byl použit pro teorii, jeho první roky života byly – pitoreskně interpretovány.

Oidipuského komplexu se Freud držel urputně celý život. Když mu bylo pětadesát, označil oidipuský komplex za nepominutelný šiboleť psychoanalýzy. Kdo v něj nevěří, ať si jde, ten psychoanalytikem není. (Boston, rok 2015: „*Celý děda! To neberme vážně.*“)

OBRAZ ZAPOMENUTÉ
GÁZY V NOSE

V roce 1895, kdy vyšly *Studie o hysterii*, došlo ještě k jedné významné události. Freudův přítel, německý lékař Wilhelm Fliess zpackal operaci Freudovy mladé pacientky Emmy Ecksteinové; zapomněl po zákroku pořádný kus gázy v pacientčině nose. Freud se všemožně snažil sejmut vinu z přítele a hledal příčiny pooperačního, život ohrožujícího krvácení Emmy jinde. Dospěl k tomu, že krvácela

1 BREGER, L. (2014). PSYCHOPATHIA SEXUALIS: SEXUALITY IN OLD AND NEW PSYCHOANALYSIS. JOURNAL OF CLINICAL PSYCHOLOGY: IN SESSION, 70(2), 147–159.

hystericky a že krvácení vyjadřovalo její... Co jiného než? ... Sexuální touhu! Jakkoliv se to vše z dnešního pohledu zdá absurdní – podobně jako Fliessovo bizarní přesvědčení o provázanosti nosu se sexualitou a neurózou –, jakkoli se zdá nepochopitelné to, že Freud Fliessovi věřil a že se oba utvrzovali např. v tom, že masturbace u žen způsobuje bolestivou menstruaci nebo že neurastenienie pochází z přerušované soulože, tak tomu tehdy bylo. Mezi devadesátými lety 19. století a dvacátými lety 20. století se ve Freudově pracovním zrodila teorie, která má tak tuhý kořínek, že se s ní, vesele košatící, můžeme setkávat dodnes. Bizarní teorie opřená o chybu Fliesse a o Freudovu snahu vše utajit. Léčbu neurastenienie lze provést operací nosu, vynětím střední nosní skořepky. Byla žena v dětství znásilněna a je z toho neurotická a hysterická? Odoperujeme jí kost v nose!
Z chudáků žen, jež byly zneužity či znásilněny, učinil Freud aktivní aktérky těchto činů. To ony chtěly sex, ony o sexu fantazírovaly! Zrodila se psychoanalýza.

A CO BYLO DÁL?

Univerzitní profesor sanskrtu, po jistou dobu psychoanalytik – začátečník a posléze sžíravý kritik psychoanalýzy Jeffrey Masson vylíčil v několika knihách (např. *Final Analysis*) obraz psychoanalytiků jako nenormálního, absurdního bratrstva prostoupeného elitářstvím, pletichami, řevnivostí, arogancí a touhou kandidátů patřit k elitě, pro což byli mnozí ochotní udělat téměř cokoli. Po kandidátech psychoanalýzy se dlouho vyžadovalo (pokud se to nevyžaduje dodnes), aby se řídili vodítky dané doktríny, aby pacientům, pokud je nic nenapadá, neříkali nic, jen je poslouchali a poslouchali. Učili se vyslovovat instantně použitelné věty, jimiž se dá odrazit nepohodlná otázka. „*Jak je možné, pane profesore, že máte tak malý kabinet?*“ – „*Vy se ve skutečnosti bojíte, že mám malý penis!*“ Byli vedeni k tomu, že promluvila-li pacientka např. o sexuálním zneužití v dětství, mohla to být pouze její masturbáční fantazie. Psychoanalýza zabydlela bizarní svět obskurní věroukou. Opravdu panoptikální.

PSYCHOANALÝZA DNES

Může to vyznít neuvěřitelně, ale považuji psychoanalýzu za velmi originální součást naší kultury. Téměř všechno můžeme vidět pochumně nebo pozitivně. Psychoanalýza napomohla zrodu mnoha psychoterapií. Sama přežila a je dosud živou *možností výkladu* toho, co lidi trápí. Možností, jak interpretovat svět kolem nás i v nás. Muselo se ale nejprve uklidit v dědečkově světničce.

ZBYNĚK VYBÍRAL

autor je profesorem sociální psychologie na Masarykově univerzitě

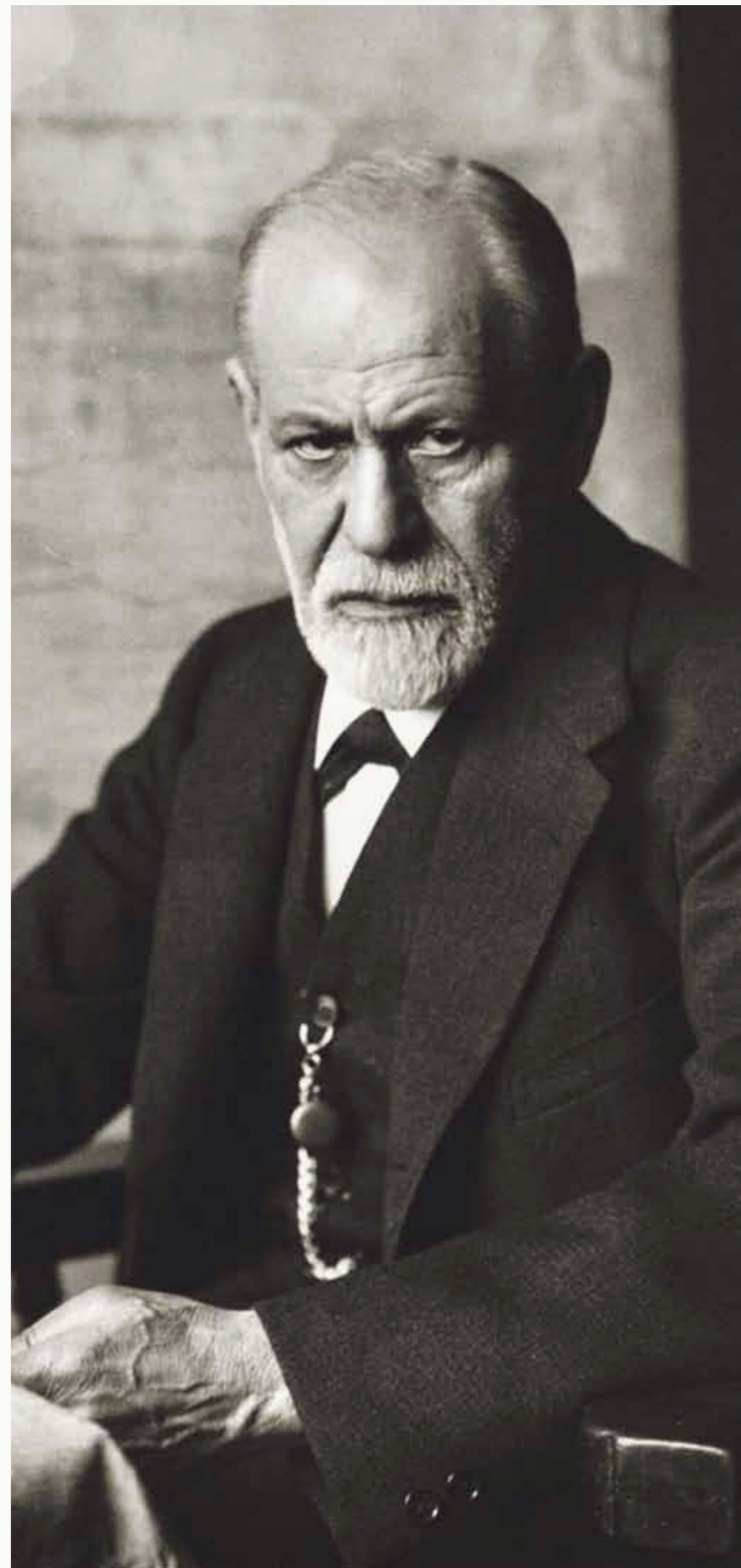

FOTO: FERDINAND SCHMUTZER

Z ČASŮ
SIGMUNDA
FREUDAOBRAZ PRVNÍ (POČÁTEČNÍ),
VE KTERÉM NENÍ POTVRZENO
FREUDOVO OTCOVSTVÍ
PSYCHOANALÝZY A BÝVALÉMU
OTCI JE PŘÍZNÁN POUZE
STATUS DĚDA

V nedávno vydané knize italských analytici Ferro a Nicoli zmiňují pokus přejmenovat Sigmunda Freuda z otce na „pouhého“ děda psychoanalýzy. Došlo k tomu na analytickém kongresu v Bostonu v roce 2015. Může se to zdát komické nebo marginální, ale ve skutečnosti jde o jednu z největších herezí mezi psychoanalytiky. Někteří z nich se odklonili od Freuda! Názory dědečků nebereme vážně, jsme k nim maximálně shovívaví. „*No, jo, dědo, to bývávalo. Tomu už tak dávno není.*“

OBRAZ FREUDA A SEXU NA
ČERSTVÉM ALPSKÉM VZDUCHU
ANEB „COPAK TO DĚLÁTE,
STRÝČKU? PROČ NEZŮSTANETE
VE SVÉ POSTELI?“ – „JDI, HLOUPÁ,
BUĎ ZTICHA, VŽDYTĚ NEVÍŠ, JAK
JE TO DOBRÉ“

Do *Studii o hysterii*, na nichž Freud pracoval v první polovině 90. let 19. století, vložil i případ sexuálního zneužití, kterého se měl dopustit vesnický muž na vlastní dceři a neteři. „*Jsem jí zavázán díkem za to, že jsem s ní mohl mluvit daleko lehčeji nežli s upjatými dámami v mé městské praxi,*“ napsal Freud o Kateřině, dceři hostinské. Byla to ona, která se mu svěčila, jak její otec sváděl ji i její sestřenicí, když bylo oběma dívkám okolo 14 let. Na

JANÁČEK OF JAZZ

KDYŽ KONCEM LOŇSKÉHO ROKU OSLAVIL SEDMDESÁTKU, MOHLO TO BÝT PRO NĚKOHO PŘEKVAPENÍ. PODLE JEHO NAsAZENÍ A VITALITY BYSTE EMILU VIKLICKÉMU MOHLI KLIDNĚ HÁDAT O DVACET LET MĚNĚ. NEMÉNĚ OBVYKLÉ JE I TO, ŽE HUDBA SE TOMUTO JAZZMANOVI PAR EXCELLENCE DOSUD NESTALA RUTINOU. UMÍ PŘEKVAPOVAT A ČINÍ TAK RÁD.

Postihnout šíří aktivit Emila Viklického je nesnadné, protože za dobu, co se na české scéně pohybuje, si získal pověst takřka renesančního muže. Jsem totiž toho názoru, že z řady jeho činností si každý posluchač může sestavit „toho svého“ Viklického – striktního jazzmana, „folkloristu“, operního a filmového skladatele... Ne každá jeho tvář musí jeho příznivcům konvenovat, ale vtip je v tom, že jinými striktně oddělované světy se v jeho osobě zcela přirozeně propojují.

S jazzem začínal jako student olomouckého gymnázia v polovině 60. let. Výrazněji na sebe upozornil roku 1974, kdy se přidal k SHQ Karla Velebného a brzy poté se stal i členem jazzrockové skupiny Energit. Jeho sólový debut *V Holomáci městě* z roku 1978 (nyní dostupný ve zvukově nově ošetřené reedici)

předznamenal jeho dlouholetý zájem o melodiku moravských lidových písní a jejich originální jazzové zpracování.

Jako pro mnoho jiných, i pro Viklického byla motorem jeho pozdějšího úspěchu studia na věhlasné Berklee College v Bostonu. Pianista zde na základě úspěchu v zahraničních soutěžích získal stipendium na čtyři roky, když ale na podzim 1977 do Ameriky odjel, netušil, že to bude nechtěně pouze na rok. „*O prázdninách 1978 jsem se vrátil domů a pak už jsem do Ameriky nejel. Nepustili mě,*“ vzpomíná. Přesto mu škola poskytla řadu zkušeností a cenných kontaktů, na které později navazoval: bigbandovému řemeslu se učil v kompoziční třídě Herba Pomeroye, ve škole hrával s Billem Frisellem, vystupoval s basistou Samem Jonesem a hostoval i v řadě dalších skupin (trumpetisty Joea Newmana nebo saxofonisty Peppera Adamse).

Není divu, že uvažoval o emigraci. „*V roce 1978 jsem několik měsíců žil již s pocitem, že se nebudu vracet. Hrál jsem s Joe Newmannem v New Yorku a měl jsem několik nabídek – například od bigbandu Thada Jonese a Mela Lewise.*“ Viklický se tedy nakonec na Berklee nevrátil, ale nemožnost výjezdu vyřešil po svém: rok po návratu si své americké spolužáky přizval do Prahy, aby uprostřed normalizační

DVOJKONCERT
EMIL VIKLICKÝ TRIO A M/Á/J
S ŽIVOU ANIMACÍ
MICHAELY BARTOŇOVÉ
SE BUDE KONAT 21. ČERVNA
V DIVADLE KOMEDIE

JAZZ

šedi nahráli alba *Okno a Dveře*. I z dnešního pohledu svěží jazzrocková fúze ve stylu Mahavishnu Orchestra nebo Chicka Corey se nedávno dočkala reedice a také zařazení na úspěšnou španělskou kompilaci *The Funky Way of Emil Viklický*.

JANÁČEK JAZZU

Zatímco k jazzrocku se později tak často nevracel, k moravským kořenům se hlásil stále, v rozličných podobách. Patrně cítil, že melodika i harmonické postupy moravských lidových písní skýtají bohatý improvizací potenciál, ale hlavně klíč k vytříbení vlastního hudebního jazyka. „*Evropští hráči si musí najít nějakou svoji parketu, protože američtí jazzmani jsou nesmírně dobří a snažit se je dohnat jejich vlastními zbraněmi je těžké,*“ vysvětluje.

Přes lidovky se dostal i k Janáčkově, jehož vliv je patrný například na brilantních albech *Together Again* (s Georgem Mrázem) nebo *Moravian Gems* (s Mrázem a Ivou Bittovou). „*Zaujal mě svým obrovským uměním zkratky – jak dokáže udělat drama na pěti vteřinách muziky: tenhle princip se ostatně používá i v jazzu, což je velmi spojuje,*“ říká. Když mu pak kritik Chris Parker dal přízvisko „Janáček

FOTO: ARCHIV EMILA VIKLICKÉHO

„**HUDBA JE PRO MĚ PŘEDEVŠÍM VELIKÉ DOBRODRUŽSTVÍ, RADOST Z VYTVÁŘENÍ MUZIKY. AŽ UŽ U STOLU S TUŽKOU V RUCE PŘI ROZPRACOVÁNÍ MOTIVU, DOMA U KLAVÍRU, NEBO NA JEVIŠTI V JAZZKLUBU PŘI IMPROVIZACI.**“

EMIL VIKLICKÝ

of Jazz“, zdálo se mu to sice zprvu nadsazené, nicméně tak pojmenoval i jedno ze svých alb pro japonský trh.

Japonsko se v této souvislosti sluší zdůraznit. Viklický sem jezdí často a rád a na jeho letošní koncert s Miroslavem Vitoušem v Tokiu dokonce zavítal spisovatel Haruki Murakami, mimo jiné velký jazzový fanoušek. Ovšem překvapivé to je pouze zdánlivě. I čeští vydavatelé vědí, že japonský posluchač miluje pianisty, zejména pak pianová tria, která je ochoten vyhledávat i v tak jazzové „obskurních“ zemích, jako je Česko. Česká alba tohoto stříhu tak běžně najdete ve větších

obchodech v Tokiu. Konkrétně Viklický už u významného japonského labelu Venus Records vydal tři desky. Jedna z nich se dokonce jmenuje stejně jako Murakamiho román, tedy *Kafka on the Shore* (*Kafka na pobřeží*). Album obsahující sedm pianistových originálů a šest standardů je poctou estetice spisovatelových děl a v Japonsku dokonce získalo cenu Nissan 2011 za nejlepší zvuk nahrávky. Murakami pochopitelně není vzorek typického japonského posluchače, kdysi sám provozoval jazz klub a s Viklickým jej pojí i láska k Janáčkově, kterého zmínil třeba v románu *1Q84*.

UMĚNÍ TRIA

Vedle královské disciplíny pianového tria si Viklický libuje v křehkých duetních nahrávkách s různými hudebními kolegy. Ať už to bylo spojení s trubkou (Jarmo Sarmilä, Miroslav Hloucal), s kontrabasem (Mráz, Vitouš, Dvorský), dalším pianistou (mj. James Williams), saxofonem (Eric Marienthal, Julian Nicholas, Scott Robinson), kytarou (Luboš Andršt), nebo lidským hlasem (Vladimír Merta), vždy zde vysvítá potřeba najít skutečně rovnocenného partnera, který se nespokojí s obligátní podporou klavíru, ale dává i leccos nazpět, podněcuje k novým improvizacím dobrodružstvím.

Ala vraťme se k triu, což je pole, na kterém se Viklický realizuje vůbec nejčastěji. Svá vlastní tria vede s přestávkami od 70. let, v různém obsazení a s různými akcenty, nicméně velice pečlivě jejich repertoár můžeme řadit k modernímu mainstreamu postbopového stříhu, často kořeněném právě názvy moravské lidové hudby. Zřejmě nejdéle fungovala jeho sestava s basistou Františkem Uhlířem a bubeníkem Laco Troppem (poslední záznam je na albu *Live in Vienna*, 2010), tyto však už před časem nahradila mladá krev, tedy nová rytmika, která sedmdesátkovi Viklickému jakoby dodala další energii.

Tou nejstabilnější součástí pianistova tria je basista Petr Dvorský, který patří ke generaci, která s jazzem začínala počátkem 90. let (tehdy byl součástí známé kapely The Four). Od té doby se leccos změnilo, Dvorský je považován za jednoho z nejuniverzálnějších českých basistů, kterého můžete vidět v moderních bigbandech i po boku zpěvaček či v komornějších sestavách. Na bubenickém postu se střídají nejčastěji mladší bubeníci Tomáš Hobzek a Jiří Stivín jr., případně slovenský matador Cyril Zeleňák.

Viklického čerstvým zářezem je letošní album s písničkami Suchého a Šlitra. Z větších částí instrumentální snímek je nepravoplanou, hudebně svěží poctou zlaté éře Divadla Semafor. Ty písničky zná pochopitelně každý, Viklický je však mnohdy reharmonizoval, rytmicky poupravil a hlavně improvizaci rozvínil. Sálh přitom i po relativně méně známějších kusech jako *Študent s rudýma ušima* nebo *Z mého života*. Na desce ale nechybí ani zpěv – tři bluesovější kusy si zazpíval sám Jiří Suchý, v dalších se Viklický vrátil ke spolupráci s Berenikou Kohoutovou a Vojtěchem Dykem, které poznal při práci na filmu *Rytmus v patách*.

Mohli bychom pokračovat: filmová muzika, tři opery, spolupráce s bigbandy, melodram *Tajemství člověka* na texty Václava Havla. Ať už si „svého Viklického“ sestavíte jakkoli, i v jeho sedmé dekádě se ho vyplatí nadále sledovat.

PETR VIDOMUS

autor je hudební publicista a dramaturg

ARCHIV

UVÁDĚNÍ HER WILLIAMA SHAKESPEARA MÁ V MĚSTSKÝCH DIVADLECH PRAŽSKÝCH DLOUHOLETOU TRADICI. ZDEJŠÍ TVŮRCI JEHO DÍLO NEJEN INSCENOVALI, ALE TAKÉ SE JÍM NĚKOLIKRÁT INSPIROVALI PRO VYTVOŘENÍ SVÝCH VLASTNÍCH DRAMATICKÝCH KUSŮ. ZATÍM POSLEDNÍ NASTUDOVÁNÍ SHAKESPEAROVY SLAVNÉ TRAGÉDIE *ROMEO A JULIE* BUDOU MOCI ZHLÉDNOUT DIVÁCI JEŠTĚ PŘED KONCEM LETOŠNÍ SEZONY V DIVADLE ABC.

1957
DIVADLO KOMEDIE
JAK SE VÁM LÍBÍ

Komedie *Jak se vám líbí* v režii Oty Ornesta byla součástí letní programové nabídky Městských divadel pražských, která si v roce 1951 zřídila svou plenérovou scénu ve Valdštejnské zahradě pod Pražským hradem. Shakespearovy hry se mimo jiné staly její repertoárovou stálíci a s trochou nadsázky můžeme říci, že letní scéna Městských divadel pražských byla jakýmsi předchůdcem dnes populárních Letních shakespearovských slavností.

Zdenka Procházková (Rosalinda), Nina Jiránková (Celie) a Lubomír Lipský (Prubík)

FOTO: K. DRBOHLAV, ARCHIV MDP

MODERNÍ DIVADLO

Josef Bek (Jindřich Bolingbroke) a Václav Voska (Král Richard II.)

1972
KOMORNÍ DIVADLO
KRÁL RICHARD II.

Příprava premiéry *Krále Richarda II.* trvala neuvěřitelně dlouhou dobu. Po celé dva roky se realizační tým v čele s překladatelem Zdeňkem Urbánkem a režisérem Otou Ornestem pokoušel najít způsob, který by jim umožnil upravit výpravnou historickou hru pro komornější scénický záměr. Nakonec se na jevišti vystřídalo 26 postav ztvárněných 26 herci. Ideálního představitele hlavní role našel režisér ve Václavu Voskovi, kterému skvěle sekundoval Josef Bek v roli králova příbuzného Jindřicha Bolingbroka. Funkčním prvkem bylo také scénické řešení Adolfa Weniga, který scénu koncipoval jako jednoduchou stylizaci alžbětinského jeviště a tím vytvořil dostatečný prostor pro působivé davové scény. Ačkoli ústředním motivem hry je téma zneužití moci, cenzura inscenaci nezakázala. Titul zmizel z repertoáru divadla až na začátku roku 1975, kdy měl na kontě již 96 repríz.

Boris Rösner (Puk)

1984
DIVADLO ABC
SEN NOCI SVATOJÁNSKÉ

Komedie z prostředí divotvorného lesa je vůbec nejčastěji uváděnou Shakespearovou hrou v Městských divadlech pražských. Diváci ji tu mohli zhlédnout celkem ve čtyřech různých provedeních. Poprvé v roce 1954 v režii Oty Ornesta a v překladu Erika Adolfa Saudka. Roli Titánie tehdy ztvárnila Dana Medřická a jako Oberon se představil Josef Bek. Na premiéře *Snu noci svatojánské* v roce 1984 zazněl z jeviště Městských divadel pražských poprvé překladatelský um Martina Hilského. V roli Puka exceloval Boris Rösner. Na přelomu tisíciletí hru uvedlo divadlo Komedie v režii Michala Dočekala a v nedávné době v roce 2013 byl v divadle ABC poprvé představen čerstvý překlad Jiřího Joska (*Sen čarovné noci*) v režii Petra Svotky.

5. ČÍSLO

Miroslav Horníček (Lorenzo), Veronika Jeníková (Julie) a Gustav Bubník (Romeo)

1989
DIVADLO ROKOKO
ROMEO, JULIE A BRATR LORENZO

S tématem známé Shakespearovy tragédie pracoval i Miroslav Horníček ve své hře *Romeo, Julie a bratr Lorenzo*, v níž citlivě spojil vlastní texty s úryvky z původního dramatu v překladu Břetislava Hodka. Vznikla samostatná jednoaktová hra se zcela novým myšlenkovým rozměrem, ve které se příběh lásky prolínal s rozjímáním františkánského řeholníka (hrál ho Miroslav Horníček). Ten do svých úvah zapojil postavy Romea a Julie a společně s nimi hledal pravdu o jejich lásce i tragické smrti. V jejich rozjímání nezůstalo stranou také přemítání o smyslu a základních otázkách lidské existence. Hra se na jevišti divadla Rokoko dočkala 395 repríz a stala se divácky nejnavštěvovanějším Horníčkovým titulem uvedeným v Městských divadlech pražských.

Alena Štrébllová (Elévka/Kateřina) a David Matásek (Ch. Sly proměněný v Petruchia)

2000
DIVADLO KOMEDIE
ZKROČENÍ ZLÉ ŽENY

Nápaditého zpracování Shakespearovy komedie *Zkročení zlé ženy* dosáhli na sklonku milénia v divadle Komedie, když překlad Martina Hilského doplnili o prolog, který se běžně neuvádí a který snad mohl být předlohou, či naopak pirátskou verzí této slavné hry. Jedna z ústředních postav hry Dráteník Sly (David Matásek) v ní upadl do opilického spánku a v něm se pak odehrál celý děj inscenace. Režisér Michal Dočekal ho aktualizoval tím, že ho mimo jiné situoval do období 70. a 80. let minulého století. Zařazením zmíněné předehry navíc jeho inscenace získala nečekaný formát – hry ve snu ve hře.

Lukáš Vaculík (Jarda, pasák a šéf) a Josef Laufer (Dežo Démétér, baron)

1994
ČINOHERNÍ STUDIO ROKOKO
ROMOVÉ A JULIE – E 55 STORY

Původní český muzikál autorské trojice Václav Beránek, Pavel Verner a Petr Poledňák byl pro divadlo Rokoko provozně nadstandardním projektem. V režii Petra Poledňáka účinkoval celý soubor divadla doplněný řadou hostů. Tvůrci titul opatřili doplňujícím podtitulem: „Česká verze jednoho slavného muzikálu o tom, jak si autoři, slušně vychovaní Pražáci, představují problémy prostituce a rasové nesnášenlivosti (o nichž se dočetli v novinách)...“ Slavným muzikálem měli na mysli Bernsteinovu *West Side Story*, která pro ně byla inspirací v hudební i dějové lince. K dalšímu zdroji inspirace – Shakespearově slavné tragédii – odkazovali přímo v názvu hry.

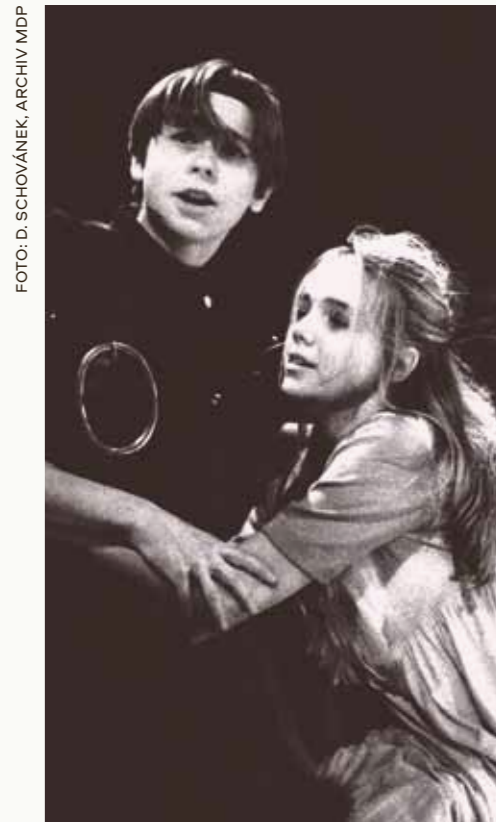

David Prachař (Faust)

2001
DIVADLO KOMEDIE
TRAGICKÁ HISTORIE O DOKTORU
FAUSTOVI

Na tradici letních produkcí navázalo v roce 2001 divadlo Komedie inscenací *Tragická historie o doktoru Faustovi*. Nejlepší divadelní hra Shakespearova nejslavnějšího předchůdce Christophera Marlowa zpracovává vůbec poprvé faustovskou legendu jako drama. Režisér Michal Dočekal zvolil pro svůj inscenační záměr netradiční prostory podzemního sálu Gorlice ve vyšehradských kasematech. V kulisách původních barokních soch z Karlova mostu, které jsou v Gorlici trvale umístěny, získal scénický prostor jedinečnou magickou atmosféru. Genius loci umocnil působivost předváděného a inscenace se stala divadelní událostí roku. David Prachař v postavě Fausta předvedl jeden ze svých životních jevištních výkonů.

KVĚTEN—ČERVEN 2019

Adam Novák (Romeo) a Lucie Vondráčková (Julie)

1997
DIVADLO ROKOKO
ROMEO A JULIE

Tragický příběh veronských milenců byl v historii Městských divadel pražských vůbec poprvé nastudován režisérem Zdenkem Potužilem. Inscenace byla již výběrem představitelů hlavních rolí cílena především na dospívající publikum, které do divadelního hlediště přicházelo za svými tehdejšími idoly – populární zpěvačkou Lucií Vondráčkovou a hercem Adamem Novákem alias Pět'ou Bajzou, v té době známým z televizního seriálu *Bylo nás pět*. Shakespearova veršovaná tragédie v překladu Erika Adolfa Saudka se v Rokoku stala diváckým hitem a v roce 2003 byla znovu uvedena v obnovené premiéře, při 192. repríze, která s sebou přinesla nové kostýmy Lenky Raškové a také představila novou alternaci Romea – herce Ladislava Hampla. Opomenout bychom neměli skutečnost, že v době premiéry bylo hercům hlavních rolí teprve sedmnáct let a že ve vedlejších úlohách vystupovaly také dvě herečky z někdejší slavné Potužilovy stejnojmenné inscenace Divadla na okraji – Eva Salzmannová v roli Chůvy a Radka Fidlerová v roli paní Kapuletové.

JUSTINA KAŠPAROVÁ

autorka je archivářka Městských divadel pražských

VÝBUCH

Co se děje v divadle o prázdninách, když ho opustí diváci, herci i technický personál?

PRACHU

MODERNÍ DIVADLO

Konečně nastal toužebně očekávaný poslední den sezony. Všichni herci i technický personál už odjeli na prázdniny. V divadle zbyl jen ředitel Poklonka, který se právě chystal zamknout budovu a rovněž odejít. Vtom někdo zaklepal na dveře.

„Aby tě Brecht spral a Stanislavskij kopnul!“ vztekal se v duchu Poklonka, avšak nahlas pravil otcovsky autoritativním, leč vlídným tónem, který musel celý život pracně nacvičovat, neboť ve svém nitru nebyl ani náhodou autoritativní, leč vlídný otec, nýbrž zapšklý omega samec: „Volno!“

Čímž mu volno být přestalo, neboť do ředitelny se nahrnul celý houf průsvitných bytostí. Některé poznal na první pohled, kupříkladu Shakespeareova Othella podle přehnaně mouřeninského líčení a kudrnaté paruky, Jiráskova Mlynáře podle lucerny, Čapkovu Matku zase podle křesla a lovecké pušky, kterou nešikovně svírala v dlaních. Všichni přišli po svých, pouze duch Hamletova otce se vznášel asi metr nad zemí a Čapková Matka levitovala sedíc ve svém ušatém křesle.

Poklonka zbledl. Jako jediný v celém divadle znal ono strašlivé tajemství, že dramatické role doopravdy nehrají živí herci, nýbrž nesmrtní duchové postav, kteří herce na začátku každého představení posednou a po děkovačce z nich zase vysublimují do temných koutů jeviště.

„Kde se tu berete? Copak si přejete?“ blekotal Poklonka.

„Já vám to řeknu na rovinu, pane řediteli,“ pronesla Čapková Matka

státotvorně. „My, dramatické postavy, děme ve vašem divadle už dlouhá desetiletí bez nároku na mzdu. A tak jsme se usnesly, že bychom si alespoň o prázdninách chtěly užít trochu zábavy. Prostě relaxovat. Mám pravdu, kolegové?“

Matka se teatrálně obrátila k průsvitnému davu. Ostatní postavy na její slova souhlasně přikyvovaly. Maryša bratří Mrštíků tak horlivě, až bryndala otrávené kafe z hrnku.

„Jakou zábavu? Jak relaxovat?“ nechtěl Poklonka věřit vlastním uším.

„Chceme, aby konečně přišel pan Godot!“ ozval se kdosi z davu. „To už jsme si vyříkali, Estragone,“ Matka na rebela káravě pokývala prstem. „Chceme na cestu kolem světa. První třídou. A jestli nám ji nekoupíte, může se stát, že při představení zničehonic vybuchne jevištní prach. A taky od začátku nové sezony vstupujeme do stávky.“ Matka se pásala pohledem na Poklonkově výrazu absolutního děsu. „To bude skandál, až publikum zjistí, že herci nedovedou hrát!“

Nato pokynula puškou a dramatické postavy odešly.

Zoufalý Poklonka se přesunul přes ulici do divadelního baru, kde si poručil dvojitý rum. Dramatických postav bylo něco kolem padesátky, takže i kdyby jim koupil tu nejlevnější cestu kolem světa, rozpočet divadla to zcela zruinuje. At' počítal, jak počítal, stále mu vycházelo číslo se šesti nulami.

JEVIŠTĚNÍHO

Do podniku vstoupila vysoká, mírně nahrbená postava, oblečená v modrém pracovním plášti s koženými záplatami na loktech. Známy všem byl a bohém Skvrnisko, zvaný mistr Zkrat, který v kumštýřských kruzích proslul řešením problému hrajících si koťat.

To bylo tak: V televizi kdysi natáčeli oblíbenou přestávku s hrajícími si koťaty. Zdánilivě banální úkol se však proměnil v noční můru. Jakmile přinesli koťata na plac a nasvítily je reflektory, mazlíčci před prudkým světlem okamžitě uprchli. Natož aby si hráli. Nepomohlo přemlouvání, pamlsky ani bábrlata. Pomohl až Skvrnisko. Odněs si koťata někam stranou, za půlhodinku se vrátil, vyložil je z košíku před kameru a koťata si tam klidně hrála. Za pár minut natočili celou sérii přestávek a padla. Režisér Pacík se pak snažil ze Skvrniska vymámit, jak zvířátka umravnil, což se mu povedlo až následkem totálního vyprázdnění dvou lahví vodky. Recept byl geniální svou jednoduchostí: Skvrnisko koťátka na třicet minut zavřel do mrazáku a bylo vymalováno.

„Mistře Zkrate, vás mi přináší samo herecké nebe,“ hlaholil ředitel přes celý bar a Skvrnisko blahosklonně svolil, aby objednal pro oba vodku. Poklonka mu pak vysvětlil, co se před chvílí odehrálo v divadle.

„Takže vaše dramatické postavy chtějí na cestu kolem světa?“ ujistoval se Skvrnisko, zdali již poněkud podnapilému Poklonkovi správně rozuměl.

„Ano, ano. Ale ne tak nahlas, mistře,“ strchoval se ředitel.

„To nebude problém. Dejte mi klíče od divadla a přijďte přesně za tři dny,“ uzavřel rozhovor mistr Zkrat.

Po třech neklidných dnech a třech bezesných nocích se Poklonka vrátil do svého divadla. Skvrnisko už na něj čekal ve foyer. Usadil ředitele do křesla v první řadě, sám si stoupl k ovládací skříňce v zákulisí a zmáčknul tlačítko. Opona se zvedla, reflektory se rozzářily.

Na jevišti stál zaoceánský parník, vlastně jen silueta lodí nahrubo stlučená z prken a papundecku. Skvrnisko zahoukal na sirénu a zvukovým hlasem zvolal:

„Dámy a pánové, račte na palubu. Za okamžik vyplouváme na cestu kolem světa!“

Dramatické postavy se s radostným pištěním a pošťuchováním nalodily. Poklonkovi ve tmě naproti nim se orosilo čelo. Tohle přece nemůže vyjít!

Skvrnisko opět zahoukal a parník vyplul. Vlastně nevyplul, ani nemohl, ale pomocí důmyslného systému kladek a lan se opačným směrem posunovaly igelitové velryby chlící fontány vody z proužků krepového papíru, ledovce polepené třpytivým alobalem, jakož i další atrakce. Průsvitní turisté ještě spatřili egyptské pyramidy z kartónových krabic, Eiffelovu věž postavenou z hromady židlí či vatikánskou baziliku svatého Petra s kopulí ze starého lustru. A pak už se jelo domů.

Dramatické postavy se spokojeně rozcházely do svých doupat ve škvírách zákulisí. Dokonce i věčný reptal král Ubu nešetřil chválou. Poklonka hlasitě tleskal. Divadlo bylo zachráněno.

Jen tři sestry Prozorovovy – Olga, Máša a Irina – zůstaly zase doma. Výletní parník totiž nejel do Moskvy.

PETR STANČÍK

autor je básník, dramatik a prozaik

FOTO: ARCHIV MDP

5. ČÍSLO

KVĚTEN—ČERVEN 2019

TIPY

05

MOŘE EDWARD BOND
REŽIE: JÁN LUTERÁN

Jak snadno se mohou změnit pořádky v malém přístavním městečku? Postačí jedna mořská bouře, která vyplaví neznámého námořníka. Přítomnost cizího elementu spouští lavinu nepředvídatelných a často až absurdně komických událostí a vede k podivuhodnému střetu mezi bohatou majitelkou panství a zarputilým smolařským obchodníkem. Poslední možnost zhlédnout tuto inscenaci.

ABC DERNIÉRA 28. 5. 19.00

ANDĚLÉ V AMERICĚ TONY KUSHNER
REŽIE: MICHAL DOČEKAL

Čtvrtstoletí poté, co ohromili celý divadelní svět, sestupují *Andělé v Americe* poprvé i na česká jeviště. Dvoudílné drama amerického spisovatele Tonyho Kushnera vypráví o věcech mezi zemí a nebem, o životních výhrách a ztrátách, o lásce a zradě, o nemoci a smrti, o spravedlnosti a odpuštění – a hlavně o světě jako takovém.

ABC POSLEDNÍ V SEZONĚ 7. 5. 18.00

ABC

- 1 ST 17.00** J. Werich, G. Skála **LAKOMÁ BARKA**
Klub mladých diváků
- 3 PÁ 10.00** J. Werich, G. Skála **LAKOMÁ BARKA**
19.00 N. V. Gogol **REVIZOR** + *Prohlídka divadla po představení*
- 4 SO 10.00** **HERECKÝ KURZ PRO NEHERCE** *Na Malé scéně ABC*
17.00 B. a A. Peasovi, M. Hanuš **PROČ MUŽI NEPOSLOUCHAJÍ A ŽENY NEUMÍ ČÍST V MAPÁCH** 100. repríza
- 6 PO 19.30** J. Janků, P. Svojtka **BEDŘICH SMETANA: THE GREATEST HITS**
- 7 ÚT 18.00** T. Kushner **ANDĚLÉ V AMERICĚ** + *Lektorský úvod*
- 8 ST 19.00** B. a A. Peasovi, M. Hanuš **PROČ MUŽI NEPOSLOUCHAJÍ A ŽENY NEUMÍ ČÍST V MAPÁCH**
- 9 ČT 19.00** J. Janků, P. Khek **TANČÍRNA 1918–2018**
+ *Prohlídka divadla po představení*
- 10 PÁ 19.00** J. Janků, P. Svojtka **60'S ANEB ŠEDESÁTKY**
+ *Prohlídka divadla po představení*
- 11 SO 15.00** V. JUST **ZNÁMÝ NEZNÁMÝ VLASTA BURIAN**
Kronika MDP na Malé scéně ABC
19.00 N. V. Gogol **REVIZOR**
- 13 PO 19.30** J. Janků, P. Khek **TANČÍRNA 1918–2018**
- 14 ÚT 19.00** B. a A. Peasovi, M. Hanuš **PROČ MUŽI NEPOSLOUCHAJÍ A ŽENY NEUMÍ ČÍST V MAPÁCH**
- 15 ST 19.00** L. Rosten, M. Hanuš **PAN KAPLAN MÁ TŘÍDU RÁD**
- 17 PÁ 19.00** H. Galron **I ♥ MAMMA**
- 18 SO 18.30** **ROSÉNKA ZPÍVÁ A TANČÍ PRO RADKU**
Host folklorní soubor Rosénka
- 20 PO 19.00** D. Mamet **LISTOPAD**
- 21 ÚT 19.00** R. Sonogo, R. Giordano **VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM...**
- 22 ST 19.00** W. Russell **SHIRLEY VALENTINE**
- 23 ČT 11.00** W. Shakespeare **ROMEO A JULIE**
Veřejná generální zkouška
- 24 PÁ 11.00** W. Shakespeare **ROMEO A JULIE**
Veřejná generální zkouška
19.00 **PŘEDPREMIÉRA** W. Shakespeare **ROMEO A JULIE**
- 25 SO 19.00** **PREMIÉRA** W. Shakespeare **ROMEO A JULIE**
- 26 NE 19.00** **KDYŽ ZAVÁLÍ HOT-JAZZ NEBO SWING** *Koncert Ondřej Havelka a jeho Melody Makers*
- 28 ÚT 19.00** E. Bond **MOŘE** *Derniéra*
- 29 ST 11.00** Z. Salivarová **HNŮJ ZEMĚ** *Literární matiné, na Malé scéně ABC*
19.00 W. Russell **SHIRLEY VALENTINE**
+ *Prohlídka divadla po představení*
- 30 ČT 15.00** W. Shakespeare **ROMEO A JULIE** *Klub mladých diváků*
19.00 W. Shakespeare **ROMEO A JULIE** + *Lektorský úvod*
- 31 PÁ 19.00** N. V. Gogol **REVIZOR** + *Prohlídka divadla po představení*

ROKOKO

- 2 ČT 19.00** J. Pommerat **ZNOVUSJEDNOCENÍ KOREJÍ**
+ *Prohlídka divadla po představení*
- 4 SO 17.00** F. Zeller **OTEC**
- 6 PO 19.00** E. Kishon **ODDACÍ LIST**
+ *Prohlídka divadla po představení*
- 8 ST 19.00** F. Zeller **OTEC**
- 9 ČT 19.00** Ch. Giudicelli **PREMIÉRA MLÁDÍ**
+ *Prohlídka divadla po představení*
- 10 PÁ 19.00** J. Havlíček **NEVIDITELNÝ**
- 13 PO 19.00** E. Kishon **ODDACÍ LIST**
- 14 ÚT 19.00** E. Albee **KDO SE BOJÍ VIRGINIE WOOLFOVÉ?**
- 15 ST 19.00** D. Drábek **KANIBALKY: SOUMRAK SAMCŮ**
+ *Prohlídka divadla po představení*
- 16 ČT 19.00** V. Mašková, P. Khek **ČAPEK**
- 18 SO 19.00** L. Nowra **NOC BLÁZNŮ**
- 21 ÚT 19.00** D. Drábek **KANIBALKY: SOUMRAK SAMCŮ**
- 23 ČT 19.00** J. Pommerat **ZNOVUSJEDNOCENÍ KOREJÍ**
+ *Prohlídka divadla po představení*
- 24 PÁ 19.00** K. Legátová **ŽELARY**
- 25 SO 17.00** R. Gervais, S. Merchant **KANCL**
- 27 PO 19.00** R. Gervais, S. Merchant **KANCL**
- 28 ÚT 10.00** V. Mašková, P. Khek **ČAPEK**
- 29 ČT 15.00** V. Mašková, P. Khek **ČAPEK** *Klub mladých diváků*
19.00 V. Mašková, P. Khek **ČAPEK**
- 31 PÁ 19.00** J. Havlíček **NEVIDITELNÝ**

AKTUÁLNÍ INFORMACE
O PROGRAMU NALEZNETE NA
WWW.MESTSKADIVADLAPRAZSKA.CZ
ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA

KOMEDIE

- 1 ST 19.30** **KONCERT M/Á/J A ANIMACE**
MICHAELY BARTOŇOVÉ *Ve foyer*
- 2 ČT 19.30** L. Vagnerová **AMAZONKY**
Lenka Vagnerová & Company
- 3 PÁ 19.00** **ZA STODOLOU SE ROZEBĚHNI**
Vernisáž obrazů Tomáše Bambuška, ve foyer
20.00 **CHRÁM** *Koncert Jany Kozubkové, ve foyer*
- 4 SO 14.00** **12. NETRADIČNÍ DIVADELNÍ FESTIVAL ČTRNÁCTKY** *Host skupina Čtrnáctka*
- 5 NE 14.00** **12. NETRADIČNÍ DIVADELNÍ FESTIVAL ČTRNÁCTKY** *Host skupina Čtrnáctka*
- 9 ČT 10.00** **ZÁKLADY SVĚTELNÉ TECHNOLOGIE**
Host Institut světelného designu
- 10 PÁ 10.00** **ZÁKLADY SVĚTELNÉ TECHNOLOGIE**
Host Institut světelného designu
- 12 NE 19.30** P. Hůlová **STRUČNÉ DĚJINY Hnutí**
Koprodukce se Státním divadlem Norimberk a Státním divadlem Stuttgart
- 13 PO 19.30** P. Hůlová **STRUČNÉ DĚJINY Hnutí**
Koprodukce se Státním divadlem Norimberk a Státním divadlem Stuttgart
- 14 ÚT 19.30** L. Vagnerová **MAH HUNT**
Lenka Vagnerová & Company
- 15 ST 19.30** Podle N. Machiavelliho **VLADAŘ**
- 16 ČT 19.30** L. Vagnerová **LA LOBA** *Lenka Vagnerová & Company*
- 17 PÁ 19.00** G. Novotná **MENTÁLNÍ STRIPTÝZ**
Pronájem Pražské taneční divadlo
- 18 SO 15.00** **SNĚHURKA A SEDM TRPASILÍKŮ**
Pronájem Taneční konzervatoř Praha
18.00 **SNĚHURKA A SEDM TRPASILÍKŮ** *Pronájem Taneční konzervatoř Praha*
- 19 NE 18.00** O. Škrabal **ZJEVENÍ PUDLA** *Host Studio Rote, v herecké šatně*
20.00 O. Škrabal **ZJEVENÍ PUDLA** *Host Studio Rote, v herecké šatně*
- 20 PO 19.30** S. Stephens **PUNK ROCK** *Host, soubor Na periférii*
- 22 ST 19.30** podle H. Ibsena **NEPŘÍTEL LIDU** *Lachende Bestien*
- 24 PÁ 10.00** Podle N. Machiavelliho **VLADAŘ**
- 25 SO 19.30** **MILLI JANATKOVÁ TRIO A PRASKOT PĚNY**
Koncert, ve foyer
- 27 PO 19.30** D. Zábanský **KONZERVATIVEC**
- 28 ÚT 19.30** L. Vagnerová **GOSSIP** *Lenka Vagnerová & Company*
- 30 ČT 18.00** **PERNÍKOVÁ CHALOUPKA** *Host Divadlo Minor*

06

TIPY

NEVIDITELNÝ JAROSLAV HAVLÍČEK
REŽIE: MARTIN FRANTIŠÁK

Divadelní adaptace románu o touze po moci, rodinné anamnéze a neviditelném strýci. Je počátek dvacátého století a v továrně-kovně vile na maloměstě se chystá svatba. Novomanžel Petr Švajcar, inteligentní mladík z bídnych poměrů, zná jen jednu radost, radost z moci, bohatství a splnění vytýčených cílů za každou cenu. Odmítá přikládat váhu zjištění, že rodina Hajnů, do které se přiženil, je zatížena duševní nemocí.

ROKOKO 10. 5. 19.00
31. 5. 19.00
3. 6. 19.00

STRUČNÉ DĚJINY HNUTÍ PETRA HŮLOVÁ
REŽIE: ARMIN PETRAS

Divadelní adaptace románu Petry Hůlové o převýchově mužů v nedaleké budoucnosti vznikla v koprodukcí s Činohrou Státního divadla Norimberk a Činohrou Státního divadla Stuttgart. Ne příliš vzdálená budoucnost, nastává období Hnutí, aktivistky u moci nastolují nový trend – ženy už nejsou sexuálními objekty, touha na základě tělesné přitažlivosti je zakázaná, nejdůležitější je duše. Kdo se nové ideologii nepřizpůsobí, bude převychován v Institutu. Inscenace není vhodná pro diváky do 18 let.

KOMEDIE 12. 5. 19.30
13. 5. 19.30

ABC

- 3 PO 10.00** A. S. Puškin **EVŽEN ONĚGIN** *Pro školy*
19.00 T. Firth **HOLKY Z KALENDÁŘE**
- 6 ČT 19.00** D. Mamet **LISTOPAD**
19.00 S. Massini **FREUD ANEB VÝKLAD SNŮ**
Literární matiné, na Malé scéně ABC
- 7 PÁ 11.00** S. Massini **FREUD ANEB VÝKLAD SNŮ**
Literární matiné, na Malé scéně ABC, pro seniory
19.00 L. Rosten, M. Hanuš **PAN KAPLAN MÁ TŘÍDU RÁD**
- 8 SO 19.00** A. S. Puškin **EVŽEN ONĚGIN**
- 9 NE 19.00** **SKLENĚNÝ STROP** *Pronájem Divadlo Ungelt*
- 10 PO 19.00** W. Shakespeare **ROMEO A JULIE**
- 11 ÚT 10.00** W. Shakespeare **ROMEO A JULIE** *Pro školy*
19.00 J. Janků, P. Khek **TANČÍRNA 1918–2018**
- 13 ČT 19.00** W. Shakespeare **ROMEO A JULIE**
+ Prohlídka divadla po představení
- 14 PÁ 19.00** N. V. Gogol **REVIZOR** *+ Prohlídka divadla po představení*
- 15 SO 19.00** H. Galron **I ♥ MAMMA**
- 17 PO 19.00** J. Janků, P. Svojtka **BEDŘICH SMETANA: THE GREATEST HITS**
- 18 ÚT 19.00** B. a A. Peasovi, M. Hanuš **PROČ MUŽI NEPOSLOUHAJÍ A ŽENY NEUMÍ ČÍST V MAPÁCH**
- 19 ST 19.00** R. Sonogo, R. Giordano **VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM...**
- 20 ČT 19.00** N. V. Gogol **REVIZOR**
- 22 SO 19.00** R. Sonogo, R. Giordano **VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM...**
+ Prohlídka divadla po představení
- 23 NE 19.00** **ZÁVĚREČNÉ PŘEDSTAVENÍ 2019**
Pronájem Taneční centrum Praha
- 24 PO 19.00** J. Janků, P. Khek **TANČÍRNA 1918–2018**
- 25 ÚT 10.00** J. Janků, P. Khek **TANČÍRNA 1918–2018** *Pro školy*
19.00 B. a A. Peasovi, M. Hanuš **PROČ MUŽI NEPOSLOUHAJÍ A ŽENY NEUMÍ ČÍST V MAPÁCH**
- 26 ST 19.00** W. Russell **SHIRLEY VALENTINE**
+ Prohlídka divadla po představení
- 27 ČT 19.00** W. Russell **SHIRLEY VALENTINE**

ROKOKO

- 1 ST 19.00** V. Mašková, P. Khek **ČAPEK**
- 3 PO 19.00** J. Havlíček **NEVIDITELNÝ** *Klub diváků První řada*
- 7 PÁ 19.00** F. Zeller **OTEC** *+ Prohlídka divadla po představení*
- 10 PO 19.00** R. Gervais, S. Merchant **KANCL**
- 11 ÚT 11.00** F. Zeller **OTEC** *Pro seniory*
- 12 ST 19.00** V. Mašková, P. Khek **ČAPEK**
- 13 ČT 19.00** E. Kishon **ODDACÍ LIST**
+ Prohlídka divadla po představení
- 14 PÁ 19.00** J. Pommerat **ZNOVUSJEDNOCENÍ KOREJÍ**
+ Prohlídka divadla po představení
- 15 SO 19.00** F. M. Dostojevskij **IDIOT**
- 17 PO 19.00** Ch. Giudicelli **PREMIÉRA MLÁDÍ**
- 18 ÚT 19.00** E. Albee **KDO SE BOJÍ VIRGINIE WOOLFOVÉ?**
- 19 ST 19.00** L. Nowra **NOC BLÁZNŮ**
- 20 ČT 19.00** E. Kishon **ODDACÍ LIST**
+ Prohlídka divadla po představení
- 22 SO 19.00** K. Legátová **ŽELARY**
- 24 PO 11.00** J. Nvota **BEZ HANY (HOMMAGE À HEGEROVÁ)**
Veřejná generální zkouška
- 25 ÚT 19.00** J. Nvota **BEZ HANY (HOMMAGE À HEGEROVÁ)**
Veřejná generální zkouška
- 26 ST 19.00** D. Drábek **KANIBALKY: SOUMRAK SAMCŮ**
- 27 ČT 19.00** D. Drábek **KANIBALKY: SOUMRAK SAMCŮ**

AKTUÁLNÍ INFORMACE
O PROGRAMU NALEZNETE NA
WWW.MESTSKADIVADLAPRAZSKA.CZ
ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA

KOMEDIE

- 3 PO 19.30** D. Zábanský **KONZERVATIVEC**
- 6 ČT 19.30** F. von Schirach **TEROR**
- 8 SO 19.30** Podle H. Ibsena **NEPŘÍTEL LIDU**
Lachende Bestien
- 11 ÚT 18.00** O. Škrabal **ZJEVENÍ PUDLA**
Host Studio Rote, v herecké šatně
20.00 O. Škrabal **ZJEVENÍ PUDLA**
Host Studio Rote, v herecké šatně
- 14 PÁ 18.00** **BLESS JAZZ** *Pronájem Taneční studio Emotion*
- 15 SO 15.00** **BLESS JAZZ** *Pronájem Taneční studio Emotion*
18.00 **BLESS JAZZ** *Pronájem Taneční studio Emotion*
- 16 NE 14.00** **BLESS JAZZ** *Pronájem Taneční studio Emotion*
17.30 **BLESS JAZZ** *Pronájem Taneční studio Emotion*
- 17 PO 19.30** L. Ménard **NEŽ VŠE ZAČALO...**
Lenka Vagnerová & Company
- 18 ÚT 19.30** L. Vagnerová **LA LOBA**
Lenka Vagnerová & Company
- 21 PÁ 19.30** **EMIL VIKLICKÝ TRIO + M/Á/J**
Koncert a křest CD

VLADAŘ PODLE NICCOLA MACHIAVELLIHO
REŽIE: ANNA KLIMEŠOVÁ

Inscenace o mechanismech moci, o dohodě a válce, o komfortu a diskomfortu je inspirována příručkou o tom, jak vládnout, kterou v roce 1513 napsal Niccolò Machiavelli. „Moudrý panovník musí jednat tak, aby občané vždycky a v jakýchkoli dobách měli zapotřebí státního aparátu a vladaře. Pak mu vždy zachovají věrnost.“ Niccolò Machiavelli

KOMEDIE 15. 5. 19.30
24. 5. 10.00

VÁCLAV HAVELKA

LIDÉ A OBRAZY

VÁCLAV HAVELKA (*1978) je zpěvák, skladatel, manažer a producent. V roce 2006 založil skupinu *Please The Trees*. Album *A Forest Affair*, které skupina natočila s producentem Jonathanem Burnsidem, bylo oceněno výroční hudební Cenou Anděl za nejlepší alternativní počín v roce 2012. Se svým desetiletým synem Šimonem, který jej doprovází na bicí, vystupuje jako *Sun+Dead*. Je také autorem hudby k divadelním inscenacím v Národním divadle, Dejvickém divadle, Alfredu ve dvoře, La Fabrice a dalších. Nyní připravuje hudbu k inscenaci *Romeo a Julie* v režii Michala Dočekala v divadle ABC.

FOTO: ARCHIV VÁCLAVA HAVELKY

PLEASE THE TREES

Kapelu jsem zakládal před čtrnácti lety s členy kapely *Some Other Place*, kteří mě v té době okouzlili a uhranuli. Sestava se od založení několikrát změnila. Jde o můj nejdéle trvající a nejmilejší projekt, se kterým jsme zatím vydali pět alb (poslední s názvem *Infinite Dance* vyšlo na podzim minulý rok), podnikli pět koncertních turné v Americe a dalších zemích. V současné době ji vedle mě tvoří Jan Svačina a Kryštof Kříček.

JOHN PEEL

Legendární anglický DJ měl zásadní vliv na vývoj hudby dvacátého století. Skvělým průvodcem jeho životem je kniha s názvem *Good Night And Good Riddance*. Neměli byste si také nechat ujít archiv jeho kultovních pořadů, které vysílal na BBC a který najdete na serveru Mixcloud.

HUDEBNÍ MAGAZÍNY WIRE A MOJO

Moji milovaní průvodci aktuálním děním ve světě hudby po většinu mého života.

Připravila LENKA DOMBROVSKÁ

OUR BAND COULD BE YOUR LIFE

Bible pro každého, kdo chce založit kapelu, nebo ji už má. Spisovatel, novinář a muzikant Michael Azerrad v ní radí, jak na to i čeho se vyvarovat.

GOLDEN SPINE

Je nový projekt, který chystám se svojí partnerkou Andreou Knotkovou. První vlnou bude Andreino album vědeckých manter, na kterém s ní spolupracuji. Vyjde v průběhu letošního roku.

ECHO RADIA WAVE A ART CAFE ČRO VLTAVA

Vždy jsem se považoval více za fanouška hudby než muzikanta. Díky laskavému prostoru, který mi dávají tyto dvě stanice Českého rozhlasu, mohu svou lásku naprosto svobodně a bez omezení sdílet s jejich posluchači. Na Radiu Wave každý čtvrtek večer a na Vltavě dvakrát do měsíce.

MODERNÍ DIVADLO

THE WATCHER

Je název autorské inscenace, kterou jsme vytvořili společně se souborem současného tance 420PEOPLE. Můžete ji vidět v divadle La Fabrika. Je o tom, že naše životy jsou nitky vetkané do jednoho nekonečného koberce. Každé vlákně má své místo a důvod a společně tak vytváříme nekonečný vesmírný koberec bytí.

ELPIDA

Elpida znamená řecky naděje. Je to ale také název organizace, která pomáhá seniorům stát se sebevědomou a respektovanou součástí společnosti. V duchu motto „Old's Cool“ mění ve vzdělávacím a kulturním centru v Praze na Pankráci pohled na stáří. Jedním z projektů je sbor složený ze senierek, s nímž spolupracuji od roku 2010. Doporučuji také časopis *Vital*, jenž organizace vydává.

DIVOČINA ŠUMAVA

Je iniciativa, která společně s organizací Hnutí DUHA pořádá od roku 2014 koncerty pro šumavskou divočinu a další akce, jež si kladou za cíl zdravou osvětu o nutnosti ochrany divoké přírody nejen na Šumavě.

5. ČÍSLO

NOTINO

Už 15 let s vámi
E-shop s nejširší nabídkou parfémů a kosmetiky v Evropě

notino.cz

KOMEDIE MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ ROKOKOABC

21. ČERVNA 19.30
DIVADLO KOMEDIE

KONCERT & KŘEST CD

EMIL VIKLICKÝ TRIO & MÁJ

A MICHAELA BARTOŇOVÁ
SPECIÁLNÍ HOSTÉ MIROSLAV BUKOVSKÝ, JOHN MACKAY

bnt attorneys in CEE close. straight. forward.

»The best partnerships are unexpected«

A proud partner of Prague City Theatres

Bratislava | Budapest | София | Минск | Nürnberg
Praha | Rīga | Tallinn | Vilnius | Warszawa

Sphere
Výhody na každém kroku

- největší věrnostní program
- 10 000 možností v ČR a SR
- výhody a slevy 5 až 30 %

více než

- 300 kulturních zážitků včetně časopisů
- 700 hotelů, penzionů a lázní
- 1000 e-shopů
- 600 sportovních a wellness center
- 300 cestovních kanceláří a vinařství

v ČR a SR

Registrujte se k odběru novinek www.sphere.cz Sledujte nás

VÝTVARNÉ TERITORIUM

ZA STODOLOU SE ROZEBĚHNI

TOMÁŠ BAMBUŠEK
NA LYSÉ HOŘE

200 x 192 cm, OLEJ NA PLÁTNĚ
2018

VÝSTAVA KRAJINOMALEB A OBRAZŮ
S MOTIVY Z ROSTLINNÉ A ŽIVOČIŠNÉ ŘÍŠE
ZA STODOLOU SE ROZEBĚHNI
SE KONÁ V DIVADLE KOMEDIE OD
4. KVĚTNA DO 21. ČERVNA 2019.

TOMÁŠ BAMBUŠEK (*1972) pochází z Loun. Společně s bratrem Miroslavem Bambuškem začali objevovat divadlo v tamní vodárně. Jako scénograf a výtvarník pracoval pro Činoherní studio v Ústí nad Labem či pražské Divadlo Na zábradlí, A studio Rubín a MeetFactory. Od roku 2005 žije v Praze a žije se také jako filmový herec. Za roli režiséra ve filmu *Ztraceni v Mnichově* byl nominován na Českého lva. Jeho ateliér v bývalém areálu papíren Perla ve Vraném nad Vltavou můžete navštívit v rámci dnů *BAO – Bambušek Ateliér Otevřený*.

Svou výstavu koncipovanou pro divadlo Komédie charakterizuje herec a výtvarník takto: *„Tam, kde zastavěné území volně přechází v otevřenou krajinu. Za stodolou. Tak tam se rozeběhni. Přeskoč plůtek, vyhni se krocánovi, nenakopni slunečnici. Utíkáš třešňovým sadem, přeskakuješ ohradníky, šustíš v kopřivách. Vstříč horizontu. Zastav se, vydechni, rozhlédni se. Dívej se. Díváš se. Vídíš. Výsledkem je obraz dokumentující průběh běhu.“*

LENKA DOMBROVSKÁ
programová kurátorka divadla Komédie